

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

ՀՀ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻՆ

(հասցե՝ ք. Երևան, Բաղրամյան պողոտա 10, 0019)

Դիմող՝ Հայաստանի Հանրապետության 7-րդ գումարման Ազգային ժողով

(հասցե՝ Հայաստանի Հանրապետություն,

ք. Երևան, 0095 Մարշալ Բաղրամյան 19)

ԴԻՄՈՒՄ

(առերևույթ էական կարգապահական խախտում կատարելու հիմքով ՀՀ Սահմանադրական դատարանի դատավոր (անդամ)¹ Հրայր Թովմասյանի լիազորությունները դադարեցնելու վերաբերյալ)

Բա՛րձր դատարան,

Օգտվելով «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ սահմանադրական օրենքի (**այսուհետ՝ Օրենք**) 83-րդ հոդվածի 1-ին մասով ընձեռված իրավունքից՝ ներկայացվում է ՀՀ Սահմանադրական դատարանի ՍԴԱՌ-59 աշխատակարգային որոշման (**այսուհետ՝ Աշխատակարգային որոշում**) հիման վրա վարույթ ընդունված

¹ Հաշվի առնելով, որ սույն դիմումի ներկայացման պահին տարբեր մասնագետների կողմից տարբեր կարծիքներ են արտահայտվում «սահմանադրական դատարանի դատավոր» և «սահմանադրական դատարանի անդամ» եզրույթների և դրանց փոխհարաբերության վերաբերյալ՝ ՀՀ Ազգային ժողովը չի ցանկանում այդ հարցով կարծիք արտահայտել **սույն փաստաթղթով**, ուստի, սույն դիմումի շրջանակներում տարաբնույթ մեկնաբանություններից և շահարկումներից խուսափելու նպատակով, «սահմանադրական դատարանի անդամ» և «սահմանադրական դատարանի դատավոր» եզրույթները կօգտագործվեն որպես հոմանիշներ:

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

գործի (այսուհետ՝ **Գործ կամ Վարույթ**) քննության ընթացքում թույլ տրված էական կարգապահական խախտում կատարելու հիմքով ՀՀ Սահմանադրական դատարանի (այսուհետ՝ **ՍԴ, Դատարան կամ Սահմանադրական դատարան**) անդամ Հրայր Թովմասյանի լիազորությունները դադարեցնելու վերաբերյալ դիմումը (այսուհետ՝ **Դիմում**):

I. ՎԱՐՈՒՅԹԻ ԸՆԹԱՑՔԸ

1.1. 21.06.2019թ. Սահմանադրական դատարանի կողմից կայացվել է թիվ ՍԴԱՌ-59 աշխատակարգային որոշումը, որով Սահմանադրական դատարանը որոշել է քննության ընդունել Ռոբերտ Սեդրակի Քոչարյանի դիմումը (**այսուհետ՝ Ռոբերտ Քոչարյանի դիմում**), որով վերջինս խնդրում է Սահմանադրական դատարանին որոշել ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 35-րդ հոդվածի և 135 հոդվածի 2-րդ մասի Սահմանադրությանը համապատասխանելու հարցը:

1.2. Նույն օրը կայացվել է նաև թիվ ՍԴԱՌ-60 առանձին աշխատակարգային որոշումը, որով Սահմանադրական դատարանի դատավոր Վահե Գրիգորյանը հեռացվել է Վարույթից՝ դրան մասնակցելու անհնարինության հիմքով:

1.3. Չնայած գործի հասարակական մեծ հնչեղությանը, համաձայն «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 69-րդ հոդվածի 13-րդ և 68-րդ հոդվածի 7-րդ մասերի՝ Սահմանադրական դատարանի կողմից կայացվել է որոշում գործի դատաքննությունն անցկացնել գրավոր ընթացակարգով:

1.4. Սահմանադրական դատարանը որոշել է նաև Օրենքի 69-րդ հոդվածի 7-րդ մասի հիմքով Գործով որպես պատասխանող ներգրավել ՀՀ Ազգային ժողովին:

1.5. **Աշխատակարգային որոշման մեջ չի նշվել որևէ դատավորի՝ գործին մասնակցելու անհնարինության մասին, ինչպես նաև չի նշվել՝ արդյոք**

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

դատավորներից որևէ մեկի գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինության հարցն առհասարակ քննարկվել է, թե ոչ:

1.6. Աշխատակարգային որոշմամբ Սահմանադրական դատարանը գործի դատաքննության սկիզբը նշանակել է 2019 թվականի օգոստոսի 29-ին՝ ժամը 10:00-ին:

1.7. 28.08.2019թ. Սահմանադրական դատարանի դատավոր Վահե Գրիգորյանը Ալվինա Գյուլումյանին, Արևիկ Պետրոսյանին, Հրանտ Նազարյանին, Ֆելիքս Թոխյանին, Աշոտ Խաչատրյանին, Հրայր Թովմասյանին, Արայիկ Թունյանին և Արման Դիլանյանին ուղարկել է գրություն, որում նշել է իր դիրքորոշումը դատավորներ Հրանտ Նազարյանի, **Հրայր Թովմասյանի** և Արևիկ Պետրոսյանի Գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինության վերաբերյալ²:

1.8. 28.08.2019թ. Սահմանադրական դատարանի կողմից կայացվել է Գործի դատաքննությունը սկսելու ժամկետը հետաձգելու մասին թիվ ՍԴԱՌ-89 աշխատակարգային որոշումը, որով Սահմանադրական դատարանը որոշել է Գործի դատաքննությունը սկսելու ժամկետը 2019 թվականի օգոստոսի 29-ի ժամը 10:00-ից հետաձգել 2019 թվականի սեպտեմբերի 3-ին՝ ժամը 11:00-ին:

1.9. 03.09.2019թ.-ին սկսվել է Գործով դատաքննությունը և նույն օրը Դատարանը հեռացել է խորհրդակցական սենյակ, որտեղից վերադարձել է 04.09.2019թ. և Հրայր Թովմասյանի կողմից հրապարակվել է թիվ ՍԴՌ-1476 որոշման (**այսուհետ՝ Որոշում**) ներածական և եզրափակիչ մասերը:

1.10. 06.09. 2019թ Սահմանադրական դատարանի կայքում հրապարակվել է ՍԴՌ-1476 որոշումն ամբողջությամբ, **որում ևս բացակայում է անդրադարձը Հրայր Թովմասյանի կողմից գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինության հարցին, և որոշումը ստորագրված է վերջինիս կողմից:**

² Այս պնդման համար հիմք է հանդիսանում դատավոր Վահե Գրիգորյանի կողմից հրապարակված նամակը, և նշվածի հերքումը որևէ ձև չի ներկայացվել Սահմանադրական դատարանի կողմից:

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

1.11. Գործով զեկուցող դատավորներից հատուկ կարծիք ներկայացրած դատավոր պարոն Ֆելիքս Թոխյանը վկայակոչել է, որ համոզված է, որ Բարձր դատարանը կգար այլ եզրահանգման, եթե չցուցաբերվեր որոշակի շտապողականություն՝ այս բարդ և մեծ հանրային հնչեղություն ունեցող խնդրի հետ կապված:

II. ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՆՈՐՄԵՐԸ ԵՎ ԿԻՐԱՌԵԼԻ ՊՐԱԿՏԻԿԱՆ, ՈՐՈՆՑ ՎՐԱ ՀԻՄՆՎՈՒՄ Է ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԸ

2.1. ՀՀ Սահմանադրության 63-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն.

*«Յուրաքանչյուր ոք ունի անկախ և **անաչառ դատարանի** կողմից իր գործի արդարացի, հրապարակային և ողջամիտ ժամկետում քննության իրավունք»:*

2.2. «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 16-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի համաձայն.

*«Սահմանադրական դատարանի դատավորի՝ գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինությունն առկա է, երբ նա **կանխակալ վերաբերմունք ունի որպես** կողմ հանդես եկող անձի, **նրա ներկայացուցչի**, դատավարության այլ մասնակիցների նկատմամբ»:*

2.3. «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 14-րդ հոդվածի 1-ին մասի 7-րդ կետի համաձայն.

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

«Ցանկացած գործունեություն իրականացնելիս և բոլոր հանգամանքներում Սահմանադրական դատարանի դատավորը պարտավոր է զերծ մնալ այնպիսի հայտարարություն անելուց կամ վարքագիծ դրսևորելուց, որը վրանգում կամ կասկածի տակ է դնում դատավորի կամ դատարանի անկախությունը և **անաչառությունը**»:

2.4. Նույն հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի համաձայն.

«Ցանկացած գործունեություն իրականացնելիս և բոլոր հանգամանքներում Սահմանադրական դատարանի դատավորը պարտավոր է **զերծ մնալ դատական իշխանությունը վարկաբեկող, ինչպես նաև դատական իշխանության անկախության և անաչառության վերաբերյալ հանրության վստահությունը նվազեցնող վարքագիծ դրսևորելուց**»:

2.5. Նույն հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ կետի համաձայն.

«**Ի պաշտոնե գործելիս դատավորը պարտավոր է լինել անաչառ և զերծ մնալ իր խոսքով կամ վարքագծով կողմնակալություն կամ խտրականություն դրսևորելուց կամ ողջամիտ, անկողմնակալ դիտորդի մոտ նման տպավորություն ստեղծելուց**»:

2.6. Սույն դիմումի 2.2 կետում վկայակոչված իրավակարգավորումը բովանդակային առումով նույնական է ՀՀ Դատական օրենսգրքի «դատավորի ինքնաբացարկը» վերտառությամբ 71-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետին:

Նշվածից ակնհայտ է դառնում, որ Օրենքի 16-րդ հոդվածի 1-ին մասում տեղ գտած իրավակարգավորումը կարգավորում է սահմանադրական դատարանում

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

գործով դատավորի բացարկին վերաբերող հասարակական հարաբերությունները:

Նույն կերպ այդ դրույթն ընկալվում է նաև Սահմանադրական դատարանի անդամ պարոն Հրայր Թովմասյանի կողմից, ինչի մասին վկայում է վերջինիս հարցազրույցը, որտեղ նա զուգահեռներ է անցկացնում սահմանադրական դատարանում գործի քննության ժամանակ դատավորի՝ վարույթին չմասնակցելու և «սովորական դատարաններում»³ դատավորների ինքնաբացարկի ինստիտուտի միջև, նշելով, որ Սահմանադրական դատարանում գործընթացն ավելի բարդ է:⁴

Ուստի, հաշվի առնելով վերոնշյալը, ինչպես նաև այն, որ ՀՀ Սահմանադրության 63-րդ հոդվածի 1-ին մասով ամրագրված իրավակարգավորումը բովանդակային առումով համընկնում է Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիայի **(այսուհետ՝ ՄԻԵԿ կամ Կոնվենցիա)** 6-րդ հոդվածի 1-ին մասի իրավակարգավորման հետ՝ Ազգային ժողովը պնդում է, որ ՀՀ Սահմանադրական դատարանի, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի **(այսուհետ՝ Վճռաբեկ դատարան)** և Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի **(այսուհետ՝ ՄԻԵԴ կամ Եվրոպական դատարան)** կողմից կայացված որոշումներում դատարանի անկողմնակալությանը և անաչառությանը, ինչպես նաև դատավորի կողմից բացարկ հայտնելու հարաբերություններին վերաբերող դիրքորոշումները պետք է հաշվի առնվեն Սահմանադրական դատարանի կողմից:

2.7. ՀՀ Սահմանադրական դատարանն անդրադարձել է դատավորի բացարկի ինստիտուտին 28.09.2010թ. ընդունված թիվ ՍԴՌ-918⁵ որոշմամբ, որում նշվել է.

³ Ըստ երևույթի նկատի ունենալով ընդհանուր իրավասության դատարանները:

⁴ <https://youtu.be/lhbRkwT7gmU?t=31>

⁵ <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docID=61234>

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

«Սույն գործի շրջանակներում սահմանադրական դատարանն անհրաժեշտ է համարում վիճարկվող նորմերի սահմանադրականությունը գնահատել.

- ինքնաբացարկի, որպես սահմանադրաիրավական սկզբունքներին համապատասխան արդարադատության անկախությունը և անկողմնակալությունը, ինչպես նաև իրավունքի գերակայությունն ապահովող ինստիտուտի, օրենսդրական երաշխավորման տեսանկյունից.
- արդար և արդյունավետ դատաքննության իրավունքի, ինչպես նաև գործին մասնակցող անձանց դատավարական այլ իրավունքների երաշխավորված գործադրումը և պաշտպանությունն ապահովելու տեսանկյունից. /.../:

ինքնաբացարկը ՀՀ իրավահամակարգում հանդիսանում է այնպիսի ինստիտուտ, որը կոչված է արդարադատության բնագավառում երաշխավորելու օբյեկտիվ և անաչառ որոշումների կայացումը ինչպես ընթացակարգային (դատավարական), այնպես էլ նյութական իրավահարաբերություններ կարգավորելիս և կոչված է երաշխավորելու դատական իշխանության անկախությունը, արդարադատության արդյունավետությունը, անկողմնակալությունը»:

2.8. Դատավորի բացարկի ինստիտուտին անդրադարձել է նաև ՀՀ վճռաբեկ դատարանը թիվ ԵԱՔԴ/1137/02/08 քաղաքացիական գործի շրջանակներում 13.03.2009թ. ընդունված որոշմամբ, նշելով.

«Վճռաբեկ դատարանը հարկ է համարում արձանագրել, որ Սահմանադրության 19-րդ⁶ հոդվածով և «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» Եվրոպական կոնվենցիայի (այսուհետ՝ Կոնվենցիա) 6-րդ

⁶ Վճռաբեկ դատարանի կողմից որոշման կայացման պահին գործում էր 27.11.2005թ. փոփոխություններով Սահմանադրությունը, որի 19-րդ հոդվածին բովանդակային համապատասխանում է այժմ գործող Սահմանադրության 63-րդ հոդվածը:

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

հոդվածի 1-ին մասով երաշխավորված յուրաքանչյուրի՝ անկողմնակալ դատարանի կողմից իր գործի քննության իրավունքը արդար դատաքննության բաղկացուցիչ տարրն է»:

Հղում կատարելով Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի Պյերսակն ընդդեմ Բելգիայի գործով կայացված որոշմանը⁷ Վճռաբեկ դատարանը նշել է.

«Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ ցանկացած դատավոր, որի անաչառության վերաբերյալ օրինական կասկածներ կան, պետք է դուրս գա դատարանի կազմից: Նշված կասկածները պետք է ստուգվեն տարբեր ճանապարհներով: Առաջինը սուբյեկտիվ մոտեցումն է, որը փորձում է պարզել տվյալ դատավորի անձնական համոզմունքները քննվող գործի կապակցությամբ և երկրորդը՝ օբյեկտիվ մոտեցումը, որը սահմանում է, թե արդյոք դատավորի կողմից առաջարկվող երաշխիքները բավարար են այդ կապակցությամբ առաջացած ցանկացած օրինաչափ կասկած բացառելու համար»:

Կրկնելով թիվ ԵԱԲԴ/1137/02/08 քաղաքացիական գործի շրջանակներում արտահայտած դիրքորոշումը՝ Վճռաբեկ դատարանը թիվ ԱՐԴԻ/0019/02/13 քաղաքացիական գործի շրջանակներում 28.11.2014թ. ընդունված որոշմամբ հավելել է.

«Ինքնաբացարկի ինստիտուտը նպատակ ունի կողմերի և գործին մասնակցող այլ անձանց մոտ ամրապնդել համոզմունք առ այն, որ գործը քննվել և լուծվել է

⁷ PIERSACK v. BELGIUM (Application no. 8692/79, § 30), <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57557>

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

անկողնակալ և օբյեկտիվ, ինչն իր հերթին նախադրյալներ է ստեղծում տվյալ գործով օրինական դատական ակտ կայացնելու համար»:

2.9. Դատավորի բացարկի ինստիտուտին՝ որպես արդար դատաքննության իրավունքի ապահովման բաղադրատարրի, առավել մանրամասն անդրադարձել է Եվրոպական դատարանն իր որոշումներում:

Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը հետևողականորեն նշել է, որ.

«Պետության անկախ և անաչառ դատարանի կողմից վարույթի իրականացման ապահովման պարտավորությունը չի սահմանափակվում դատական համակարգով: Պետության նշված պարտավորությունը առնչվում է նաև գործադիր, օրենսդիր և ցանկացած այլ պետական իշխանությանը»:⁸

2.10. Անդրադառնալով դատարանի անաչառության որոշման չափանիշներին՝ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը նշել է.

«Անաչառության հարցը ենթակա է որոշման՝ հիմք ընդունելով.

- *սուբյեկտիվ չափանիշը, որի դեպքում պետք է գնահատել կոնկրետ դատավորի վարքագիծը՝ պարզելու համար, թե արդյոք կոնկրետ դատավորը կոնկրետ գործով ունի որևէ կանխակալ վերաբերմունք,*

⁸ AGROKOMPLEKS v. UKRAINE (Application no.23465/03, § 136), <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-106636>

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

▪ **օբյեկտիվ չափանիշը, որի դեպքում գնահատման է ենթակա, թե արդյոք առկա են բավարար հիմքեր և երաշխիքներ բացառելու դատարանի անաչառության վերաբերյալ բոլոր օրինական կասկածները»:⁹**

Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը նշել է նաև, որ.

«Այն դեպքում, երբ գործով դժվար է ձեռք բերել ապացույցներ, որոնց միջոցով կարելի է հերքել դատավորի անաչառ լինելը սուբյեկտիվ չափանիշով, օբյեկտիվ չափանիշը հանդես է գալիս, որպես լրացուցիչ երաշխիք»:¹⁰

Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանն անհրաժեշտ է համարել նշել նաև, որ.

«Դատարանի անաչառության հարցին առնչվող գործերի գերակշիռ մեծամասնությունում եվրոպական դատարանը գնահատել է հենց անաչառության օբյեկտիվ չափանիշը»:¹¹

2.11. Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը նշել է նաև.

«Անհրաժեշտ է արձանագրել՝ արդյոք դատավորի պահելաձևից զատ՝ առկա են այլ փաստեր, որոնք կարող են կասկած առաջացնել իր անաչառության վերաբերյալ: Դա նշանակում է, որ պարզման է ենթակա՝ արդյոք առկա են

⁹ MICALLEF v. MALTA (Application no. 17056/06, § 93), <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-95031>, NICHOLAS v. CYPRUS (Application no.63246/10, § 49), <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-179878>

¹⁰ MICALLEF v. MALTA (Application no. 17056/06, § 95 and § 101), <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-95031>

¹¹ RAMOS NUNES DE CARVALHO E SÁ v. PORTUGAL (Applications nos. 55391/13, 57728/13 and 74041/13, § 146), <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-187507>

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

որոշակի հանգամանքներ, որոնք կարող են կասկած հարուցել դատարանի կազմի անաչառության վերաբերյալ: Սա ենթադրում է, որ այն դեպքում, երբ գնահատվում է՝ արդյոք առկա է լեգիտիմ պատճառ մտավախություն ունենալու, որ առանձին դատավոր կամ դատական կազմը անաչառ չէ, **գործով մասնակցող (շահագրգիռ) անձի կարծիքը կարևոր է, բայց որոշիչ չէ: Որոշիչ է այն, թե արդյոք այդ մտավախությունը կարելի է համարել օբյեկտիվորեն արդարացված**:¹²

Եվրոպական դատարանն այս առնչությամբ ընդգծել է նաև, որ.

«Արտաքին ընկալումները կարող են ունենալ կարևորություն, այլ կերպ ասած՝ **«արդարադատությունը ոչ միայն պետք է իրականացվի, այլ դրա իրականացումը պետք է ակնառու լինի»** (appearances may be of a certain importance or, in other words, “justice must not only be done, it must also be seen to be done), քանի որ զոհասեղանին է դրված վստահությունը, որը դատարանները ժողովրդավարական հասարակություններում պետք է ներշնչեն հանրությանը: **Ուստի, ցանկացած դատավոր, որի անաչառ լինելու վերաբերյալ առկա են օրինական կասկածներ, պետք է ինքնաբացարկ հայտնի**»:¹³

2.12. Եվրոպական դատարանն իր որոշումներում անդրադարձել է նաև այն հարցին, թե ինչպիսի հանգամանքներ կարող են օրինական (ողջամիտ) կասկած

¹² WETTSTEIN v. SWITZERLAND (Application no. 33958/96, § 44), <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59102>, PABLA KY v. FINLAND (Application no. 47221/99, § 30), <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61829>, MICALLEF v. MALTA (Application no. 17056/06, § 96), <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-95031>

¹³ MICALLEF v. MALTA (Application no. 17056/06, § 98), <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-95031>

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

հարուցել դատավորի անաչառության վերաբերյալ, Եվրոպական դատարանը նշել է.

«Գոյություն ունի երկու հնարավոր իրավիճակ, որոնց դեպքում կարող է բարձրացվել դատավորի անաչառության հարց.

- Առաջինը կրում է ֆունկցիոնալ բնույթ և վերաբերում է, օրինակ, մեկ վարույթի շրջանակներում նույն անձի կողմից տարբեր գործառույթների իրականացման դեպքերին կամ դատավորի և դատավարության այլ մասնակիցների միջև հիերարխիկ կամ այլ կապերի առկայության դեպքերին
- **Երկրորդը սուբյեկտիվ բնույթ կրող իրավիճակն է, որը բխում է կոնկրետ գործով կոնկրետ դատավորի վարքագծից կամ դատավորի և գործին մասնակցող անձի կամ վերջինիս ներկայացուցչի միջև առկա կապերից»:¹⁴**

Եվրոպական դատարանը նշել է նաև.

«Մասնագիտական, ֆինանսական կամ **անձնական կապերը դատավորի և գործով կողմի կամ կողմի փաստաբանի** միջև նույնպես **կարող են դատավորի**

¹⁴ Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights, page 49, https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_ENG.pdf

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

անաչառության վերաբերյալ հարցեր առաջացնել»:¹⁵ Անգամ անուղղակի գործոնները կարող են հաշվի առնվել»:¹⁶

«Յուրաքանչյուր առանձին դեպքում պետք է որոշվի՝ արդյոք դիտարկվող հարաբերությունները այնպիսի բնույթի և աստիճանի են, որ արձանագրվի անաչառության բացակայություն դատարանի մոտ»:¹⁷

2.13. Ամփոփելով վերոգրյալը.

- Անաչառ դատարանի կողմից գործի քննության ապահովումը հանդիսանում է արդար դատաքննության իրավունքի կարևորագույն բաղադրատարր,
- Ցանկացած դատավոր, որի անաչառության վերաբերյալ առկա է օբյեկտիվ կասկած, պետք է հեռացվի վարույթից,
- Դատավորի անաչառության վերաբերյալ կասկածները կարող են հիմք հանդիսանալ դատավորի բացարկման համար միայն այն դեպքում, երբ նշված կասկածները կարող են գնահատել որպես օբյեկտիվ,
- Դատավորի և դատավարության կողմի, վերջինիս ներկայացուցչի միջև անձնական բնույթի կապերի առկայությունը, ինչպես նաև գործով նախկինում

¹⁵ PESCADOR VALERO v. SPAIN (Application no. 62435/00, § 27) <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61149>, TOCONO AND PROFESORII PROMETEISTI v. MOLDOVA (Application no.32263/03, § 31) <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-81193>, MICALLEF v. MALTA (Application no. 17056/06, § 102), <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-95031>, WETTSTEIN v. SWITZERLAND (Application no. 33958/96, § 47), <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59102>,

¹⁶ PÉTUR THÓR SIGURÐSSON v. ICELAND (Application no.39731/98, § 45), <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61020>

¹⁷ MORICE v. FRANCE (Application no.29369/10, § 77), <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-154265>

Հավելված 1

«Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

արտահայտած կարծիքը կարող է դատավորի անաչառության վերաբերյալ օբյեկտիվ կասկածի հիմք հանդիսանալ:

Ազգային ժողովը գտնում է, որ ներքոգրյալ փաստերը պետք է դիտարկվեն սույն դիմումի 2.13 կետում նշվածի լույսի ներքո:

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

III. ԱՌԵՐԵՎՈՒՅԹ ԱՌԿԱ ԷԻՆ ՀՐԱՅՐ ԹՈՎՄԱՍՅԱՆԻ ՎԱՐՈՒՅԹԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑԵԼՈՒ ԱՆՀՆԱՐԻՆՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՔԵՐ ՎԵՐՋԻՆԻՍ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ, ԻՆՉՊԵՍ ՆԱԵՎ ՌՈՔԵՐՏ ՔՈԶԱՐՅԱՆԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ ԱՐԱՄ ՕՐԲԵԼՅԱՆԻ ՄԻՋԵՎ ԱՌԿԱ ՓՈԽԿԱՊԱԿՑՎԱԾՈՒԹՅԱՄԲ ՊԱՅՄԱՆԱՎՈՐՎԱԾ

3.1. Ազգային ժողովը գտնում է, որ առերևույթ առկա էր ՍԴԱՈ-59 աշխատակարգային որոշման հիման վրա վարույթ ընդունված գործի քննությանը Սահմանադրական դատարանի անդամ Հրայր Թովմասյանի մասնակցելու անհնարինություն վերջինիս և Հայաստանի հանրապետական կուսակցության հետ փոխկապակցվածության, իսկ վերջինիս՝ Սերժ Սարգսյանի հետ փոխկապակցվածության, ինչպես նաև Հայաստանի հանրապետական կուսակցության և Ռոբերտ Քոչարյանի փոխկապակցվածության հիմքերով

- Պարոն Հրայր Թովմասյանի Հայաստանի հանրապետական կուսակցության թիմի անդամ լինելու հանգամանքը:

3.1.1. Պարոն Հրայր Թովմասյանը 2010 թվականից ի վեր մշտապես զբաղեցրել է բարձր պաշտոններ Հայաստանի Հանրապետությունում:

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

Պարոն Հրայր Թովմասյանը 2012 թվականից հանդիսացել է Հայաստանի հանրապետական կուսակցության անդամ՝ մինչև ՀՀ 6-րդ գումարման Ազգային ժողովի կողմից որպես ՀՀ Սահմանադրական դատարանի անդամ նշանակվելը:

Այսպես, պարոն Հրայր Թովմասյանը 2010 թվականի դեկտեմբերի 17-ից մինչև 2014 թվականի ապրիլի 30-ը եղել է Արդարադատության նախարար:

2013-2015 թթ. եղել է Հանրապետության Նախագահին առընթեր սահմանադրական բարեփոխումների մասնագիտական հանձնաժողովի անդամ:¹⁸

2014 թվականի մայիսի 26-ից մինչև 2017 թվականի մայիսի 18-ը եղել է Ազգային ժողովի աշխատակազմի ղեկավար-գլխավոր քարտուղար:

2017թ. ապրիլի 2-ին Ազգային ժողովի պատգամավոր է ընտրվել Հայաստանի հանրապետական կուսակցության համապետական ընտրական ցուցակով:

2017 թվականի մայիսի 20-ից մինչև 2018 թվականի փետրվարի 16-ը եղել է Ազգային ժողովի պետական-իրավական և մարդու իրավունքների պաշտպանության հարցերի մշտական հանձնաժողովի նախագահ:

3.1.2. Այսպես, այսքան տևական ժամանակ պարոն Սերժ Սարգսյանի՝ որպես նախագահ պաշտոնավարելու ընթացքում պարոն Հրայր Թովմասյանի կողմից թե՛ գործադիր և թե՛ օրենսդիր իշխանության մարմիններում առանցքային պաշտոններ զբաղեցնելու հանգամանքը ողջամիտ կասկած չի թողնում առ այն, որ պարոն Հրայր Թովմասյանը Հայաստանի հանրապետական կուսակցությունում զբաղեցրել է առանցքային դեր և վայելել է կուսակցության և Հայաստանի Հանրապետության նախագահ պարոն Սերժ Սարգսյանի վստահությունը:

¹⁸ <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=91086>

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

3.1.3. Ինչպես նշվեց վերը, պարոն Հրայր Թովմասյանը 2013-2015 թթ. հանդիսացել է Հանրապետության Նախագահին առընթեր սահմանադրական բարեփոխումների մասնագիտական հանձնաժողովի անդամ:

Ինչպես հայտնի է, նշված հանձնաժողովի կողմից է մշակվել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության փոփոխության առաջարկները, որոնք ընդունվեցին 2015թ. դեկտեմբերի 6-ին տեղի ունեցած հանրաքվեով:

3.1.4. Ազգային ժողովը հարկ է համարում նշել, որ դեռևս 2013թ., երբ հայտնի դարձավ, որ Հանրապետության Նախագահին առընթեր սահմանադրական բարեփոխումների մասնագիտական հանձնաժողովի կողմից ՀՀ Սահմանադրության մեջ փոփոխություններ կատարելու առաջարկներ են մշակվելու և երբ անգամ չկար դրանց հայեցակարգը, հանրության ստվար զանգվածի կողմից նշված փոփոխությունների առաջարկը դիտարկվեց որպես գործող նախագահ Սերժ Սարգսյանի իշխանությունը շարունակելու միջոց, քանի որ առաջիկա նախագահական ընտրություններին Սերժ Սարգսյանն այլևս չէր կարող առաջադրվել որպես ՀՀ Նախագահի թեկնածու և կրկին ստանձնել երկրի կառավարման ղեկը, ինչը պետք է հնարավոր դառնար Սահմանադրության մեջ կատարվող փոփոխությունների արդյունքում Հայաստանի Հանրապետության խորհրդարանական կառավարման մոդելի անցնելով՝ վարչապետ ընտրվելով:¹⁹

3.1.5. Հարկ է նշել, որ պարոն Հրայր Թովմասյանը, ոչ միայն ակտիվորեն մասնակցել է վերոնշյալ ՀՀ Սահմանադրության փոփոխությունների մշակմանը, այլ հետևողականորեն պաշտպանել է այդ փոփոխությունների ընդունման

¹⁹ <https://youtu.be/1LcIYv6q8Kc?t=117>

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

անհրաժեշտությունը, ինչը դրսևորվել է բազմաթիվ հարցազրույցներով, ինչպես նաև «Այո» և «Ոչ» նախընտրական արշավին մասնակցությամբ, որի ժամանակ վերջինս հորդորում էր կողմ քվեարկել քննարկվող փոփոխությունների ընդունմանը:²⁰

3.1.6. Եվ ի հեճուկս բազմաթիվ հավաստումների և պնդումների, որ 2015թ. Սահմանադրության փոփոխությունները չեն հետապնդում պարոն Սերժ Սարգսյանի քաղաքական վերարտադրության նպատակ, և ի հեճուկս հենց վերջինիս 10.04.2014թ. Հանրապետության Նախագահին առընթեր սահմանադրական բարեփոխումների մասնագիտական հանձնաժողովի անդամների հետ հանդիպման ընթացքում արված հայտարարության, որում նշեց. *«Եվ ձեր առաջ, քննարկումների փուլն սկսելուց առաջ, պաշտոնապես հայտարարում եմ, որ ես, Սերժ Սարգսյանս, այլևս երբեք չեմ առաջադրվելու Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի պաշտոնի համար: Եթե վերջնական քննարկումների արդյունքում իմ ցանկությանը չհամապատասխանող ուղի ընտրվի, նկատի ունեմ պառլամենտական կառավարման մոդելը, ապա ես չեմ հավակնի նաև վարչապետի պաշտոնին: Վստահ եմ անգամ, որ մեկ մարդը երկու անգամից ավել իր կյանքում չպետք է հավակնի ընդհանրապես երկրի կառավարման ղեկին Հայաստանում»,* պարոն Սերժ Սարգսյանն, այնուամենայնիվ, առաջադրվեց և 17.04.2018թ.-ին ՀՀ 6-րդ գումարման Ազգային ժողովի կողմից ընտրվեց ՀՀ վարչապետի պաշտոնում, սակայն 23.04.2018թ. հրաժարական տվեց:

3.1.7. Հատկանշական է, որ անգամ այն բանից հետո, երբ դեռևս 2013թ. առաջացած մտավախությունները, որ պարոն Սերժ Սարգսյանը Սահմանադրական փոփոխությունների միջոցով ցանկանում է հնարավորություն ստանալ շարունակել

²⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=9cvb45WCJ24>, <https://www.youtube.com/watch?v=c63oNeazbHI>, <https://www.youtube.com/watch?v=fpnzI4-WoFE>, https://www.youtube.com/watch?v=y5oiHFfMx_s

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

երկրի կառավարման ղեկը սեփական ձեռքում պահել, ի կատար ածվեցին, պարոն Հրայր Թովմասյանը շարունակում է պնդել, որ 2013թ. նախաձեռնված սահմանադրական փոփոխությունները նման նպատակ չէին հետապնդում:²¹

3.1.8. Վերոշարադրյալը հաշվի առնելով, հանրության զգալի մասի մոտ առկա է ողջամիտ համոզմունք, որ պարոն Հրայր Թովմասյանի և պարոն Սերժ Սարգսյանի միջև առկա հարաբերությունների բնույթը մեծապես կարող է ազդել և պայմանավորել պարոն Հրայր Թովմասյանի վարքագիծը և որոշումների կայացումը իբրև Սահմանադրական դատարանի անդամ:

- Հրայր Թովմասյանին ՀՀ 6-րդ գումարման ԱԺ-ում մեծամասնություն կազմող Հայաստանի հանրապետական կուսակցության աջակցությամբ սկզբից Սահմանադրական դատարանի անդամ, ապա Սահմանադրական դատարանի նախագահ նշանակելու վերաբերյալ:

3.1.9. Հրայր Թովմասյանի և Հայաստանի հանրապետական կուսակցության միջև առկա կապը և դրա մինչ այժմ շարունակական լինելու ողջամիտ կասկածների համար հիմք է նաև այն գործընթացը, որով Հրայր Թովմասյանը դարձավ Սահմանադրական դատարանի անդամ, ապա Սահմանադրական դատարանի նախագահ:

3.1.10. ՀՀ Սահմանադրության 166-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն.

«Սահմանադրական դատարանի դատավորներին ընտրում է Ազգային ժողովը՝ պարզամավորների ընդհանուր թվի ձայների առնվազն երեք

²¹ <https://youtu.be/OcVfnPr7Zqk?t=271>

«Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

հինգերորդով, փասնեկու փարի ժամկետով: Սահմանադրական դատարանը կազմված է ինը դատավորից, որոնցից երեքն ընտրվում են Հանրապետության նախագահի, երեքը՝ Կառավարության, երեքը՝ դատավորների ընդհանուր ժողովի առաջարկությամբ: Դատավորների ընդհանուր ժողովը կարող է առաջարկել միայն դատավորներ: Նույն անձը Սահմանադրական դատարանի դատավոր կարող է ընտրվել միայն մեկ անգամ:»:

3.1.11. Այսպես, 2015թ. սահմանադրական փոփոխությունները ներառել են Սահմանադրական դատարանի կազմավորման սկզբունքորեն նոր և տարբերվող մոտեցում, որը կոչված է եղել բարձրացնելու դատավորների և՛ անկախության, և՛ նրանց ընտրության գործընթացով բարոյական և մասնագիտական, ինչպես նաև այլ որակների ստուգման արդյունավետությունը:

3.1.12. Վերոնշյալ նպատակի համար ընտրվել էր Դատարանի կազմության գործընթացում ներգրավել Ազգային ժողովը, Հանրապետության նախագահին, Կառավարությունը և դատավորների ընդհանուր ժողովը մասնակից դարձնելու տարբերակը:

Այս դերակատարների ներգրավմամբ Սահմանադրությամբ նախատեսվել է 2 դատարանակազմական դերակատարների միաժամանակյա ներգրավումը յուրաքանչյուր դատավորի ընտրության հարցում՝ Դատարանի դատավորի թեկնածուի ներկայացնող (Հանրապետության նախագահ, Կառավարություն կամ Դատավորների ընդհանուր ժողով) և ընտրող մարմին (Ազգային ժողով):

3.1.13. Բացի այդ, 2015թ. ընդունված սահմանադրական փոփոխություններով «Սահմանադրական դատարանի դատավորի պաշտոնավարման ժամկետը նույնպես փոփոխվեց, սահմանափակվեց 12 տարի ժամկետով՝ հակառակ նախկինում

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

Դատարանի անդամի համար նախատեսված ժամկետի (65 կամ 70 տարի պաշտոնավարման ժամկետներով՝ կախված, թե որ խմբագրությամբ Սահմանադրության գործողության ժամանակ է նշանակվել այդ անդամը):

ՀՀ Նախագահին առընթեր սահմանադրական բարեփոխումների մասնագիտական հանձնաժողովի կողմից (այսինքն այդ թվում պարոն Հրայր Թովմասյանի կողմից) մշակված Սահմանադրական փոփոխությունների նախագծի հիմնավորումներում այս մասով մասնավորապես նշվել է.

«Նախագիծը սահմանափակում է Սահմանադրական դատարանի դատավորների պաշտոնավարման ժամկետը 12 տարով: Նման ժամկետային սահմանափակումը բնորոշ է եվրոպական բազմաթիվ երկրների: Պաշտոնավարման ժամկետի սահմանափակումն առանց վերընտրվելու հնարավորության առավել նպաստում է Սահմանադրական դատարանի դատավորների անկախության ամրապնդմանը՝ միևնույն ժամանակ հնարավոր դարձնելով սերնդափոխություն և գաղափարական փոփոխություններ:

Եթե սովորական դատարաններում, բացառությամբ բարձրագույն ատյանների, դատավորների պաշտոնավարումը մինչև կենսաթոշակային տարիքը լրանալն անկախության և անփոփոխելիության կարևորագույն բաղադրիչներից է, ապա բարձրագույն դատարաններում պաշտոնավարող դատավորների փոփոխությունը կարող է էապես նպաստել արդարադատության արդյունավետությանը, ինչպես նաև ավելի ցածր ատյանների դատավորների համար ստեղծում է առաջխաղացման լրջագույն հեռանկարներ՝ խթանելով այդ դատավորների միջև առողջ մրցակցությունը:

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

Ըստ նախագծի 166-րդ հոդվածի 6-րդ մասի²²՝ Սահմանադրական դատարանի նախագահը և փոխնախագահն ընտրվում են Սահմանադրական դատարանի դատավորների կողմից: Դա հնարավորություն է տալիս փարբեր դատավորների պաշտոնավարել որպես դատարանի նախագահ և կանխում է դատարանի նախագահի գերակայությունն այլ դատավորների հանդեպ: Որպես դատարանի նախագահ պաշտոնավարելու հնարավորությունը հավելյալ խրախուսման հնարավորություն է ստեղծում դատավորների համար:»²³

3.1.14. Սակայն, չնայած այն հանգամանքին, որ հենց պարոն Հրայր Թովմասյանը հանդիսացել է քննարկվող սահմանադրական փոփոխությունները մշակող հեղինակներից մեկը, վերջինիս առաջադրման և 6-րդ գումարման Ազգային ժողովում Հայաստանի հանրապետական կուսակցության աջակցությամբ սկզբից Սահմանադրական դատարանի անդամ, ապա Սահմանադրական դատարանի նախագահ ընտրվելու արդյունքում, վերոնշյալ նորմերի գործողությունը և հետևաբար նոր, ավելի անկախ և լեգիտիմ Սահմանադրական դատարան ունենալու հեռանկարները հետաձգվեցին մինչև 2035թ.¹ պարոն Հրայր Թովմասյանի 65 տարին լրանալը:

3.1.15. Պարոն Հրայր Թովմասյանի՝ որպես Սահմանադրական դատարանի անդամ, ապա որպես Սահմանադրական դատարանի նախագահ ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից ընտրությունն իրականացվել է մինչև 2015թ. փոփոխություններով Սահմանադրության 7-րդ գլխի և ըստ այդմ ընտրության նոր կարգի, 12 ամյա առավելագույն ժամկետի և առավելագույնը 6 տարով ՀՀ սահմանադրական դատարանի նախագահ ընտրվելու

²² Վերջնական խմբագրությամբ 166-րդ հոդվածի 1-ին մաս

²³ <http://www.justice.am/storage/uploads/Himnavorum.fn.docx>

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

կարգավորումների ուժի մեջ մտնելը, համապատասխանաբար շուրջ 40 և 20 օր առաջ:

3.1.16. Վերոնշյալը մի գուցե հնարավոր կլիներ պատահականություն համարել, եթե Սահմանադրական դատարանի այդ ժամանակ գործող նախագահ Գագիկ Հարությունյանը հեռանար ՀՀ Սահմանադրական դատարանի նախագահի պաշտոնից անկախ սեփական կամ որևէ երրորդ անձի կամքից:

Սակայն Գագիկ Հարությունյանը հրաժարական տվեց ՀՀ Սահմանադրական դատարանի նախագահի պաշտոնից պաշտոնավարման ժամկետի ավարտից ընդամենը 22 օր առաջ և ոչ թե դադարեցրեց իր գործունեությունը, այլ շարունակեց այն Բարձրագույն դատական խորհրդում՝ սկզբից որպես խորհրդի անդամ, ապա որպես նախագահ:

3.1.17. Նկարագրված իրադարձությունների պարզապես պատահական համընկնումը ողջամտորեն արժանահավատ չի կարող լինել, ինչը հաստատվում է նաև 13.03.2018թ. Հայաստանի հանրապետական կուսակցության գործադիր մարմնի անդամ, խոսնակ և ՀՀ ԱԺ փոխնախագահ պարոն Էդուարդ Շարմազանովի հարցազրույցից, որտեղ վերջինս հաստատում է, որ Գագիկ Հարությունյանի հրաժարականը, այնուհետև ԲԴԽ նախագահի պաշտոնում հայտնվելը և Հրայր Թովմասյանի Սահմանադրական դատարանի նախագահի պաշտոնում ընտրվելն ամենևին պատահական չէ:²⁴

Միջանկյալ եզրահանգում.

3.1.18. Սույն դիմումի 3.1.1-ից 3.1.17 **Error! Reference source not found.** կետերում նշվածի համադրված վերլուծության արդյունքում Ազգային ժողովը գտնում

²⁴ <https://youtu.be/xN8AwvdDlI0?t=76>

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

է, որ նշված կետերում առկա տեղեկատվության իմացության և դրանց համադրման արդյունքում ցանկացած անկողմնակալ դիտորդ կարող է ողջամտորեն ենթադրել, որ Սահմանադրական դատարանի անդամ պարոն Հրայր Թովմասյանի կողմից որոշումներ կայացնելիս, վերջինս կարող է կաշկանդվել Հայաստանի հանրապետական կուսակցության և դրա նախագահ, ՀՀ երրորդ նախագահ պարոն Սերժ Սարգսյանի շահերով և ցուցումներով պայմանավորված:

- Պարոն Հրայր Թովմասյանի Վարույթի շոջանակներում անաչառության վերաբերյալ առերևույթ օբյեկտիվ կասկածի հիմք է տալիս ՀՀ երկրորդ նախագահ պարոն Ռոբերտ Քոչարյանի և ՀՀ երրորդ նախագահ պարոն Սերժ Սարգսյանի շահերի համընկնումը 2008թ. մարտի 1-ից 2-ը երևան քաղաքում տեղի ունեցած իրադարձությունների հետ կապված քրեական գործի որոշակի կոնկրետ ելքով:

3.1.19. Թիվ ՍԴԱՌ-59 աշխատակարգային որոշմամբ քննության է ընդունվել մի դիմում, որը ներկայացվել է պարոն Ռոբերտ Քոչարյանի կողմից այնպիսի քրեական գործի հանգամանքների կապակցությամբ, որոնք վերաբերում են Հայաստանի հանրապետական կուսակցության նախագահի՝ Հանրապետության Նախագահ ընտրվելու առնչությամբ մի շարք բարձրաստիճան պաշտոնյաների մասնակցությամբ ընտրական և հետընտրական գործընթացներում սահմանադրական կարգի տապալման մեջ մեղադրանքին:

3.1.20. Ավելին, նշված քրեական գործով առաջադրված մեղադրանքում ուղղակիորեն շոջափվում է ՀՀ երրորդ նախագահ պարոն Սերժ Սարգսյանի անունը.

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

«Այն բանից հետո, երբ հավաքների թվացյալ ոչ իրավաչափ լինելու մասին ոստիկանության հայտարարություններով և կոչերով հնարավոր չի եղել խոչընդոտել շուրջօրյա խաղաղ հավաքների անցկացումը, ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը ցանկալի իշխանական համակարգը պահելու համար՝ **իշխանությունն իր մտերիմ Սերժ Սարգսյանին ցանկացած եղանակով հանձնելու**, ընթացող իրավական, քաղաքական գործընթացների վրա բազմամարդ հավաքների ազդեցության՝ իր համար անցանկալի հետևանքները ցանկացած եղանակով կանխելու, ընտրության արդյունքների վիճարկման իրավական գործընթացներն ապօրինի վերահսկելու նպատակով, ...

ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը **մտադրություն ունենալով ցանկացած եղանակով իշխանությունը փոխանցել Սերժ Սարգսյանին**, օգտվելով այն հանգամանքից, որ ՀՀ Սահմանադրության 12-րդ հոդվածի համաձայն՝ զինված ուժերի գերագույն գլխավոր հրամանատարն է և համակարգում է պաշտպանության բնագավառում պետական մարմինների գործունեությունը, 2008 թվականի փետրվարի 23-ին ՀՀ պաշտպանության նախարարության և Արցախի Հանրապետության պաշտպանության բանակի բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց հետ խորհրդակցություն է անցկացրել և, ակնհայտ անցնելով իր լիազորությունները, բանավոր հրահանգել է զորքերը բերել մարտական պատրաստվածության՝ հաջորդ օրը՝ ժամը 00:00-ից հայտարարելով արտակարգ դրություն սահմանելու մասին:»:

3.1.21. Այսինքն, եթե Ռոբերտ Քոչարյանին առաջադրված մեղադրանքը հաստատվի, ապա այդ դեպքում, կառաջանան պարոն Սերժ Սարգսյանի որպես ՀՀ երկրորդ նախագահի լեգիտիմությունը կասկածի տակ առնելու բավարար հիմքեր, ինչը չի բխում պարոն Սերժ Սարգսյանի և ոչ էլ պարոն Հրայր Թովմասյանի շահերից, քանի որ պարոն Սերժ Սարգսյանի լեգիտիմությունը և ըստ այդմ՝ Հայաստանի

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

հանրապետական կուսակցության լեգիտիմությունը կասկածի տակ դնելով ինքնաբերաբար կասկածի տակ է առնվում նաև հենց Հրայր Թովմասյանի լեգիտիմությունը իր կողմից զբաղեցված և վերը թվարկված բազմաթիվ պաշտոններում:

3.1.22. Բացի այդ, Սերժ Սարգսյանը Ռոբերտ Քոչարյանի 1998-2008թթ. որպես ՀՀ նախագահ պաշտոնավարելու ընթացքում նշանակվել է մի շարք բարձրաստիճան պաշտոնների:

Նշված ժամանակահատվածում Սերժ Սարգսյանը Ռոբերտ Քոչարյանի կողմից նշանակվել է.

1. ՀՀ Ներքին գործերի և ազգային անվտանգության նախարար (1998-1999թթ.),
2. ՀՀ Ազգային անվտանգության նախարար (1999թ.),
3. ՀՀ Նախագահի աշխատակազմի ղեկավար (1999-2000թթ.),
4. ՀՀ Նախագահին առընթեր ազգային անվտանգության խորհրդի քարտուղար (1999-2007թթ.),
5. ՀՀ պաշտպանության նախարար (2000-2007թթ.)
6. ՀՀ Վարչապետ (2007-2008թթ.):²⁵

3.1.23. Ռոբերտ Քոչարյանի կողմից Սերժ Սարգսյանին թվարկված բարձրաստիճան պաշտոններին նշանակելն ինքնին վկայում է նշված անձանց միջև շատ մեծ փոխվստահության և անձնական սերտ կապի մասին:

3.1.24. Ավելին, պարոն Սերժ Սարգսյանի կողմից պարոն Ռոբերտ Քոչարյանի նկատմամբ հարուցված քրեական գործի և դրա հետ փոխկապակցված գործերի ելքով

²⁵ <https://www.gov.am/am/prime-ministers/info/99/>, <https://www.gov.am/am/prime-ministers/info/77/>

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

շահագրգռված լինելու հանգամանքը հավաստվում է 31.08.2019թ. պարոն Սերժ Սարգսյանի կողմից պարոն Ռոբերտ Քոչարյանին ուղղված ծննդյան տարեդարձի կապակցությամբ շնորհավորական նամակի տեքստից.

«Մեծարգո՛ պարոն Քոչարյան,

*Սրտանց շնորհավորում եմ Ձեզ՝ ծննդյան օրվա առթիվ: Մաղթում եմ Ձեզ քաջառողջություն, տոկունություն և հաջողություններ **հանուն արդարադատության Ձեր պայքարում: Հայաստանի Հանրապետական կուսակցությունը մինչ այժմ սատարել և այսուհետև ևս սատարելու է Ձեզ այդ պայքարում:***

*Համոզված եմ, որ արդարադատությունը, ի վերջո, կհաղթի, և ժամանակը, որպես ամենամեծ դատավոր, ցույց կտա յուրաքանչյուրին իր իրական տեղը պատմության մեջ, մեր ժողովրդի և պետության կյանքում՝ զատելով սուտը ճշմարտությունից, **բանասարկությունը արդարադատությունից, ամբոխահաճո և կեղծ հայրենասիրությունը իրական հայրենասիրությունից:**»:*

3.1.25. Նշված շնորհավորական ուղերձում ակնարկները շատ ոչ երկիմաստ են:

Հատկանշական է նաև, որ մեջբերված շնորհավորական ուղերձը **նման բովանդակությամբ** ուղարկվել է թիվ ՍԴԱՌ-59 որոշմամբ հարուցված վարույթով նշանակված դատաքննությունից ընդամենը 4 օր առաջ:

- **Պարոն Հրայր Թովմասյանի Վարույթի շոջանակներում անաչառության վերաբերյալ առերևույթ օբյեկտիվ կասկածի հիմք է տալիս Հայաստանի հանրապետական կուսակցության և Ռոբերտ Քոչարյանի փոխկապակցվածության հիմքով:**

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

3.1.26. Այսպես, պարոն Ռոբերտ Քոչարյանին թիվ ԵԴ/0253/01/19 քրեական գործով ՀՀ քրեական օրենսգրքի 300.1.-րդ հոդվածով մեղադրանք առաջադրվելուց հետո 6-րդ գումարման Ազգային ժողովի Հայաստանի հանրապետական կուսակցություն խմբակցության, Հայաստանի հանրապետական կուսակցության անդամ մի շարք պատգամավորներ՝ ՀՀ Ազգային ժողովի նախագահ Արա Բաբլոյանը, Հայաստանի հանրապետական կուսակցություն խմբակցության ղեկավար Վահրամ Բաղդասարյանը, փոխնախագահ Էդուարդ Շարմազանովը, փոխնախագահ Արփինե Հովհաննիսյանը, Գագիկ Մելիքյանը, Վահան Հարությունյանը, Միհրան Հակոբյանը, Կարինե Աճեմյանը, Ջեմմա Բաղդասարյանը, Արմեն Աշոտյանը, Անդրանիկ Հարությունյանը, Արամ Հարությունյանը, Հակոբ Ռաֆիկի Հակոբյանը, Կարեն Ավագյանը, Արաիկ Հովհաննիսյանը, Ռոբերտ Սարգսյանը, Շուշան Սարգսյանը, Հերմինե Նաղդալյանը, Մարգարիտ Եսայանը, Նաիրի Սահակյանը, Արայիկ Գրիգորյանը, Սամվել Նիկոյանը, Շուշան Պետրոսյանը, Միհրան Պողոսյանը, Ռուզաննա Մուրադյանը, Կարեն Կարապետյանը, Կորյուն Նահապետյանը, Գագիկ Մինասյանը, Ավետ Սարգսյանը ներկայացրել են անձնական երաշխավորություն Ռոբերտ Քոչարյանի նկատմամբ կիրառված խափանման միջոց կալանավորումը փոխարինելու նպատակով:

Աժ ղեկավար կազմի և Հայաստանի հանրապետական կուսակցության անդամ այլ պատգամավորների կողմից Վերոնշյալ փաստը վկայում է Հայաստանի հանրապետական կուսակցության Ռոբերտ Քոչարյանի նկատմամբ առաջադրված մեղադրանքի մասով որոշակի դիրքորոշման մասին:

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

Ամփոփելով.

ՀՀ Ազգային ժողովը գտնում է, որ.

1. Պարոն Հրայր Թովմասյանի տևական ժամանակ Հայաստանի հանրապետական կուսակցության անդամ լինելը, ինչպես նաև արդարադատության նախարարի, ԱԺ աշխատակազմի ղեկավարի, ապա որպես ԱԺ պատգամավոր պետաիրավական հարցերի հանձնաժողովի նախագահ լինելու,
2. Պարոն Հրայր Թովմասյանի ներգրավվածությունը պարոն Սերժ Սարգսյանի իշխանության շարունակականության ապահովմանն ուղղված Սահմանադրական փոփոխությունների հեղինակման,
3. Պարոն Հրայր Թովմասյանի սկզբից ՀՀ Սահմանադրական դատարանի անդամ, ապա նույն դատարանի նախագահ նշանակվելու խնդրահարույց գործընթացի,
4. Պարոն Սերժ Սարգսյանի պարոն Ռոբերտ Քոչարյանի նկատմամբ հարուցված քրեական գործի որոշակի ելքով շահագրգռված լինելու հանգամանքները,
5. Պարոն Ռոբերտ Քոչարյանի և Հայաստանի հանրապետական կուսակցության փոխկապակցվածությունը,

ինչպես նաև նշված փաստերը սույն դիմումի 2.1-ից 2.12 կետերում նշված իրավակարգավորումների և ՀՀ Սահմանադրական, ՀՀ Վճռաբեկ և Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի կողմից իրենց որոշումներում արտահայտած դիրքորոշումների հետ համադրելով՝ Ազգային ժողովը գտնում է, որ անկողմնակալ դիտորդի մոտ կարող էր առաջանալ օբյեկտիվ կասկած պարոն

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

Հրայր Թովմասյանի անաչառության վերաբերյալ թիվ ՍԴԱՌ-59 որոշմամբ քննության ընդունված գործով:

3.2. Ազգային ժողովը գտնում է, որ առերևույթ առկա էր ՍԴԱՌ-59 աշխատակարգային որոշման հիման վրա վարույթ ընդունված գործի քննությանը Սահմանադրական դատարանի անդամ Հրայր Թովմասյանի մասնակցելու անհնարինության հիմք, պայմանավորված վերջինիս Գործով դիմումատու Ռոբերտ Քոչարյանի ներկայացուցիչ Արամ Օրբեյանի նկատմամբ կանխակալ վերաբերմունք ունենալու հանգամանքով:

3.2.1. Սահմանադրական դատարանի անդամ Հրայր Թովմասյանը դիմումատու Ռոբերտ Քոչարյանի փաստաբան Արամ Օրբեյանի կնքահայրն (քավորն) է:

Նշված հանգամանքը հրապարակայնորեն հաստատվել է թե՛ պարոն Հրայր Թովմասյանի և թե՛ պարոն Արամ Օրբեյանի կողմից:

Մասնավորապես, Հրայր Թովմասյանի կողմից «Թերթ.am» լրատվական կայքի լրագրող Բեթլեհեն Արաբյանին 03.06.2019թ. տրված հարցազրույցում հնչել են հետևյալ հարցը և պատասխանը.

*«**Հարց:** Արդյո՞ք Արամ Օրբեյանը Ձեր սանի՞կն է, եթե այո, ապա այն փաստը, որ նա Ռոբերտ Քոչարյանի դատապաշտպանն է, չի՞ ազդի Ձեր դիրքորոշման վրա:*

***Պատասխան:** – Այո՛, Արամ Օրբեյանն իմ սանիկն է, ես իր և՛ մկրտության, և՛ պսակադրության քավորն եմ /.../»:²⁶*

²⁶ <https://www.tert.am/am/news/2019/06/03/Hrayr-tovmasyan/3015259>, հարց 10-րդ

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

Պարոն Արամ Օրբեյանը «Ազատություն Ռադիոկայանի» կողմից թողարկվող «Ֆեյսբուքյան ասուլիս» վերնագրով հաղորդաշարի եթերում 24.06.2019թ. ասել է.

«/.../ պարոն Թովմասյանն իմ կնքահայրն է, դրա մասին բոլորը գիտեն /.../»:²⁷

3.2.2. Ազգային ժողովն անհրաժեշտ է համարում հատուկ նշել նաև, որ պարոն Հրայր Թովմասյանի և պարոն Արամ Օրբեյանի տրված հարցազրույցների ընթացքում հնչեցրած խոսքերից պարզ է դառնում, որ վերջիններիս միջև ոչ միայն ֆորմալ առկա են կնքահոր (քավորի) և կնքասանի (սանիկի) հարաբերություններ, այլ նշված երկու անձինք իրականում ունեն մտերիմ հարաբերություններ և միմյանց համարում են հարազատ մարդիկ:

Մասնավորապես, նույն վերը վկայակոչված հարցազրույցում պարոն Հրայր Թովմասյանը, վերոնշյալ հարցին պատասխանելով, ասել է.

«Հարց: Արդյո՞ք Արամ Օրբեյանը Ձեր սանիկն է, եթե այո, ապա այն փաստը, որ նա Ռոբերտ Քոչարյանի դատապաշտպանն է, չի՞ ազդի Ձեր դիրքորոշման վրա:

Պատասխան: – Այո՛, Արամ Օրբեյանն իմ սանիկն է, ես իր և՛ մկրտության, և՛ պասկադրության քավորն եմ: **Արամը, իր ընտանիքի մյուս անդամներն ինձ շարք հարազատ մարդիկ են, այդքանը:** Արամ Օրբեյանը այս գործում նշանակություն, ազդեցություն չի կարող ունենալ, այնպես, ինչպես որևէ մեկը չի կարող ունենալ, այդ թվում՝ հայրս ու մայրս, կինս, երեխաններս: Այն պահին, երբ անձնական կյանքս, ընկերներիս, հարազատներիս չկարողանամ տարանջատել դատավորի անաչառ լինելու պարտականությունից, մեկ րոպե անգամ չեմ աշխարհի որպես դատավոր: Ի

²⁷ <https://youtu.be/uvnLV5WXJdw?t=1895>

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

վերջո, իմ անաչառությունը առաջին հերթին իմ ընտանիքին, իմ հարազատներին է պետք: Հայաստանը փոքր երկիր է, իրավական հանրությունում շատերն են իրար ընկեր, բարեկամ, իսկ մենք էլ այլ երկրներից դատավորներ չենք կարող ներմուծել (ժպտում է – Հեղ.): ուստի յուրաքանչյուր դատավոր պետք է փարանշատի ընկեր-բարեկամն իր պարտականությունից՝ արդարադատություն իրականացնելիս:»²⁸

Վերը վկայակոչված նույն հարցազրույցում պարոն Արամ Օրբեյանը, անդրադառնալով իր և պարոն Հրայր Թովմասյանի միջև շփման հարցին, ասել է.

«/.../ բավականին երկար ժամանակ հնարավորինս մինիմալացրել եմ շփումը, չնայած շատ ցավալի է, որովհետև իմ շփումներն իմ հարազատների հետ աշխատանքային չեն, անձնական ոլորտում են /.../»:²⁹

3.2.3. Ինչպես նշվեց սույն դիմումի 2.12 կետում. «ամեն առանձին դեպքում պետք է որոշվի արդյոք դիտարկվող հարաբերությունները այնպիսի բնույթի և աստիճանի են, արձանագրվի անաչառության բացակայություն դատարանի մոտ»³⁰, ուստի, Ազգային ժողովն անհրաժեշտ է համարում անդրադառնալ այն հարցին, թե ինչու է գտնում, որ պարոն Հրայր Թովմասյանի և պարոն Արամ Օրբեյանի միջև առկա հարաբերությունները կարող են հարուցել օրինական (ողջամիտ) կասկած պարոն Հրայր Թովմասյանի անաչառության վերաբերյալ:

3.2.4. Այսպես, թե՛ պարոն Հրայր Թովմասյանը և թե՛ պարոն Արամ Օրբեյանը իրենց հարաբերությունները բնորոշում են որպես հարազատական:

²⁸ Տե՛ս 17-րդ հղումը

²⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=uvnLV5WXJdw&feature=youtu.be&t=1914>

³⁰ Տե՛ս 16-րդ հղումը

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

Ընդհանրապես դատարանի անաչառության հարց քննարկելիս կարծում ենք, որ առանձնահատուկ կարևոր է անդրադառնալ անհամատեղելիության հիմք ներկայացվող հարաբերությունների բնույթին, ինչը Հրայր Թովմասյանի և Արամ Օրբելյանի դեպքում վերը թվարկված փաստերի ու հայտարարությունների հիմքով ակնհայտորեն հարազատական է և լիովին համապատասխանում է «քավոր-սանիկի» հարաբերությունները ընտանեկան հարաբերությունների մակարդակի հավասարեցման հայկական ավանդական պատկերացումներին:

Ուստի, ավելորդ չէ նաև արձանագրել, թե ինչպիսի մտերիմ հարաբերություններ են ենթադրում հայկական իրականությունում կնքահոր (քավորի) և կնքասանի (սանիկի) հարաբերությունները:

Հայ հասարակության այն ընկալումը, որ հայկական իրականության մեջ «քավոր-սանիկ» բառակապակցությունը հաճախ օգտագործվում է իբրև հարազատական մտերիմ հարաբերությունների հոմանիշ, ցուցիչ, հիմնավորվում է նաև ՀՀ դատական պրակտիկայի ուսումնասիրությամբ:

Օրինակ, թիվ ԱՐԱԴ/0617/02/12 քաղաքացիական գործով պատասխանողը հայտնել է.

*«Մինչ օրս ընդհանիքը և ինքը հայցվորին տրամադրել ենք մոտ 800 000 (ութ հարյուր հազար) ՀՀ դրամից 900 000 (ինը հարյուր հազար) ՀՀ դրամ գումար՝ հաշվի առնելով նաև այն փաստը, որ իրենք հայցվորի ընդհանիքի հետ գտնվում են **քավոր-սանիկ բարեկամական կապերի մեջ**»*

Թիվ ԵԱԲԴ/1361/02/11 քաղաքացիական գործով վկա Արտակ Մարտիրոսյանը հայտնել է, որ *հանդիսանում է Սասուն Երանոսյանի ընկերը: Հետագայում իրենց ընկերական և ընդհանեկան հարաբերությունները **ջերմացել և վերածվել են քավոր-***

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

սահիկ հարաբերությունների: Սասունի հայրը՝ Սոկրատը, հանդիսացել է իր հարսանիքի քվորը, իսկ Սասունը՝ իր երեխաների կնունքի քվորը:

Թիվ ՎԴ/9919/05/16 վարչական գործով Արայիկ Մանվելյանը գործի քննության ժամանակ հարցաքննվել է որպես վկա և Դատարանին տված ցուցմունքով հայտնել է, որ մանկուց ճանաչում է Արմեն Նավթալյանին, **մտերմիկ հարաբերության մեջ են, նույն թաղամասի բնակիչներ են, իրար միջև «քավոր-սահիկ» կապ կա. հայրն Արմեն Նավթալյանի կնքահայրն է:**

Նմանատիպ դատական գործերի օրինակները բազմաթիվ են, ուստի սույն դիմումը ավելորդ չձանրաբեռնելու նկատառումներից ելնելով՝ այդ դատական գործերի համարները կնշվեն հղումով:³¹

3.2.5. Պարոն Արամ Օրբեյանի և պարոն Հրայր Թովմասյանի միջև մտերիմ հարաբերությունների առկայությունը հավաստվում է նաև այն հանգամանքով, որ պարոն Հրայր Թովմասյանի՝ 17.12.2010թ.-ից մինչև 30.04.2014թ. որպես արդարադատության նախարար աշխատելու ընթացքում պարոն Արամ Օրբեյանը շուրջ երեք տարի զբաղեցրել է արդարադատության նախարարի տեղակալի պաշտոնը:

Ազգային ժողովն անհրաժեշտ է համարում անդրադառնալ նաև այն հարցին, թե արդյոք կարելի է արձանագրել, որ առկա չէ պարոն Հրայր Թովմասյանի՝

³¹ **Քաղաքացիական գործեր՝** ԵԴ/5569/02/19, ԵԿԴ/0017/02/18, ԵԱԴԴ/1032/02/12, ԵԷԴ/0491/02/12, ԵԿԴ/0821/02/12, ՍԴ3/0175/02/11, ԵԷԴ/0779/02/10, ԿԴ1/0105/02/10, **Քրեական գործեր՝** ԵԷԴ/0038/01/17, ԿԴ2/0042/01/16, ԵԿԴ/0174/01/16, ԵԿԴ/0200/01/13, ԵԱԲԴ/0072/01/12, ԵԱԴԴ/0137/01/11

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

Վարույթին մասնակցելու անհնարինության հիմք՝ հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ ՀՀ Սահմանադրական դատարանին ուղղված դիմումը ստորագրվել է ոչ թե փաստաբան Արամ Օրբեյանի, այլ փաստաբան Արամ Վարդևանյանի կողմից:

3.2.6. Ազգային ժողովը գտնում է, որ Ռոբերտ Քոչարյանի դիմումի՝ փաստաբան Արամ Վարդևանյանի կողմից ստորագրված լինելու հանգամանքը որևէ կերպ չի բացառում կամ նվազ հիմնավոր դարձնում այն դիրքորոշումը, որ առկա է պարոն Հրայր Թովմասյանի՝ Վարույթին մասնակցելու անհնարինության հիմք հետևյալ պատճառաբանությամբ.

i. Ռոբերտ Քոչարյանին ՀՀ քրեական օրենսգրքի 300.1 հոդվածի հատկանիշներով մեղադրանք առաջադրելու պահից ի վեր Ռոբերտ Քոչարյանի պաշտպանները՝ Ռուբեն Սահակյանը (փաստաբանական գործունեության արտոնագիր թիվ 13), **Արամ Օրբեյանը** (փաստաբանական գործունեության արտոնագիր թիվ 948), Հովհաննես Խուդոյանը (փաստաբանական գործունեության արտոնագիր թիվ 2040), հետագայում վերջիններիս միացած փաստաբան Հայկ Ալումյանը (փաստաբանական գործունեության արտոնագիր թիվ 284) և փաստաբան **Արամ Վարդևանյանը** (փաստաբանական գործունեության արտոնագիր թիվ 1810) նույնականացնում են իրենց որպես ՀՀ երկրորդ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի **փաստաբանական թիմ (այսուհետ՝ Փաստաբանական թիմ):**

Փաստաբանական թիմի կողմից բացվել է և վարվում է նաև «Lawyers Media Center» անվանումով ալիքը **Telegram** հավելվածում (այսուհետ՝

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

Telegram ալիք),³² որի միջոցով հանրությանը հասու են դառնում Փաստաբանական թիմի դիրքորոշումները երկրորդ նախագահի քրեական գործի, դրա ընթացքի վերաբերյալ, նշված ալիքում նաև տեղադրվում են Փաստաբանական թիմի անդամների հարցազրույցները, մամուլի ասուլիսների տեսանյութերը:

Նշված Telegram ալիքում տեղադրվել են թե՛ պարոն Արամ Օրբելյանի հարցազրույցները և թե՛ պարոն Արամ Վարդևանյանի հարցազրույցները:³³

Թե՛ պարոն Արամ Օրբելյանը և թե՛ պարոն Արամ Վարդևանյանը և Փաստաբանական թիմի մյուս վերը հիշատակված անդամները նկարահանվել են հիշատակված քրեական գործին և Ռոբերտ Քոչարյանին վերաբերող «Փաստավավերագրական ֆիլմ. Արմենիանգեյթի հետքերով» անվանումով ֆիլմում:³⁴

ii. 31.01.2019թ. լրագրողների հետ ճեպագրույցում պարոն Արամ Օրբելյանը, խոսելով այդ պահին ՀՀ Սահմանադրական դատարանում ընթացող գործընթացների մասին, նշել է.

«/.../ Վարդևանյան Արամի հետ քննարկման ժամանակ ինքը ասաց մի քանի հարցերի չի անդրադարձել, որովհետև այս բողոքի մասով էլ է հիմնականում ինքը հեղինակը /.../»:³⁵

³² <https://t.me/KocharyansLawyers>

³³ Տե՛ս օրինակ Telegram ալիքում 27.06.2019թ. տեղադրված հետևյալ հարցազրույցները՝ <https://youtu.be/uvnLV5WXldw>, https://youtu.be/Clpp3Ci_Y90

³⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=jsoGOuWf6Kw>

³⁵ https://www.youtube.com/watch?v=XU_r2QNP3R8&feature=youtu.be&t=379

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

Վերոնշյալ խոսքերից պարզ է դառնում, որ չնայած, կարծես, փաստաբանական թիմում կատարվում է աշխատանքի որոշակի բաժանում, միևնույն է, պարոն Արամ Օրբելյանը նույնպես որոշակի, առնվազն քննարկումների ձևաչափով մասնակցություն է ունեցել Սահմանադրական դատարան ներկայացվող դիմումների կազմման և հետագա ընթացքի աշխատանքներին:

3.2.7. Բացի այդ, 16.09.2019թ. news.am լրատվական կայքին տված հարցազրույցում Արամ Օրբելյանը խոսելով Սահմանադրական դատարանի կողմից Մարդու իրավունքների Եվրոպական դատարան և Վենետիկի Հանձնաժողով, ինչպես նաև Սահմանադրական դատարան ներկայացված դիմումների մասին, ասել է.

«Ինչ նյութեր են ուղարկվել որպես նյութեր, ոչ թե որպես հարցադրումներ Վենետիկի հանձնաժողով և ՄԻԵԴ անգլերեն լեզվով ես տեսել եմ, հայերեն լեզվով դրանց կարիքը չեմ ունեցել, որովհետև այդ մարմինների աշխատանքային լեզուներն անգլերենն ու ֆրանսերենն են: Իսկ թե ոնց են կազմվել, խնդրեմ, դա ՍԴ-ից կարելի է պնդել և ստանալ, բայց ակնհայտ է, որ դիմումները, որոնք կազմվել և ներկայացվել են ՍԴ և փաստաթղթերը եղել են հայերեն, այսինքն մենք կազմել ենք հայերեն, և, հարցադրումները, թե ինչ հարցեր տալ Վենետիկի հանձնաժողովին և ՄԻԵԴ-ին եղել են հայերեն, հետևաբար, ինչպես ասացի այդ որոշումը հրապարակված է: Թե ինչի մասին է խոսքը, ինչ են ուզում հայերեն ստանալ, խնդրեմ, երբ որ կլինի, կարող են ՍԴ-ից պարզել:»³⁶

³⁶ <https://news.am/arm/news/533721.html>

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

Մեջբերված հատվածից ուղղակիորեն բխում է, որ Օրբելյանը փաստաբանական թիմի շրջանակներում մասնակցել է Սահմանադրական դատարան ներկայացվող դիմումների պատրաստմանը:

3.2.8. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքի 41-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն.

«Նորմատիվ իրավական ակտի նորմը մեկնաբանվում է՝ հաշվի առնելով նորմատիվ իրավական ակտն ընդունելիս այն ընդունող մարմնի նպատակը՝ ելնելով դրանում պարունակվող բառերի և արտահայտությունների տառացի նշանակությունից, ամբողջ հոդվածի, գլխի, բաժնի կարգավորման համատեքստից, այն նորմատիվ իրավական ակտի դրույթներից, ի կատարումն որի ընդունվել է այդ ակտը, տվյալ նորմատիվ իրավական ակտով սահմանված սկզբունքներից, իսկ այդպիսի սկզբունքներ սահմանված չլինելու դեպքում՝ տվյալ իրավահարաբերությունը կարգավորող իրավունքի ճյուղի սկզբունքներից»:

Նշված իրավակարգավորման համաձայն, որևէ իրավական ակտի նորմը մեկնաբանելիս, որպես ուղենիշ պետք է ընդունվի նորմատիվ իրավական ակտն ընդունած մարմնի նպատակը:

Տվյալ դեպքում դիտարկվում է «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 16-րդ հոդվածի 1-ին մասով ամրագրված իրավական կարգավորումը, որի համաձայն.

«Սահմանադրական դատարանի դատավորի՝ գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինությունն առկա է, երբ նա կանխակալ վերաբերմունք ունի որպես կողմ

«Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

հանդես եկող անձի, նրա ներկայացուցչի, դատավարության այլ մասնակիցների նկատմամբ»:

3.2.9. Նշված իրավական նորմի ամրագրումը կոչված է ապահովել, հանրության մոտ ձևավորելու համոզմունք, որ Հայաստանի Հանրապետությունում սահմանադրական արդարադատությունը իրականացվում է անկողմնակալ և անաչառ դատարանի կողմից:

Դատավորի բացարկի հիմքերի սահմանումը՝ որպես անկողմնակալ դատարանի երաշխիքի ապահովման կարևոր գործոն, ընդգծվել է նաև Եվրոպական դատարանի կողմից:³⁷

Այսինքն վերոնշյալ իրավական նորմն ընդունված է ի կատարումն ՀՀ Սահմանադրության 63-րդ հոդվածի 1-ին մասի:

3.2.10. Հաշվի առնելով, որ քննարկվող դրույթները ուղղված են պետության կողմից ստանձնած անաչառ և անկողմնակալ դատարանի կողմից գործի քննության ապահովման պարտավորության կատարմանը և ցանկացած իրավիճակի բացառմանը, երբ կողմի կամ անկողմնակալ դիտորդի մոտ կարող է ողջամիտ կասկած առաջանալ դատարանի անաչառության վերաբերյալ, ուստի նման պայմաններում Օրենքի 16-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետում օգտագործվող «որպես կողմ հանդես եկող անձի ներկայացուցիչ» եզրույթը պետք է մեկնաբանվի առավել լայն և դրա տակ հասկացվի ցանկացած անձ, ով կողմի կամ անկողմնակալ դիտորդի կողմից ընկալվում է որպես կողմի ներկայացուցիչ և ոչ միայն այն անձը, ով ֆորմալ ստորագրել է Սահմանադրական դատարանին ուղղված դիմումը, նման կերպ մեկնաբանությունը կլինի խիստ ֆորմալիստական,

³⁷ MICALLEF v. MALTA (Application no. 17056/06, § 99-100), <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-95031>

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

բացասական իմաստով սահմանափակ և չի բխի քննարկվող իրավական նորմերն ընդունելիս դրանք ընդունած մարմնի նպատակից:

Հարկ է նաև նկատել, որ Արամ Օրբեյանը հանդիսանում է Ռոբերտ Քոչարյանի ներկայացուցիչը (պաշտպանը) հենց այն քրեական գործով, որով ներպետական ատյանները սպառելով է Ռոբերտ Քոչարյանը դիմել ՀՀ Սահմանադրական դատարան:

Օրենքի 16-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետում ամրագրված կարգավորումը վերը նկարագրված ձևով խիստ ֆորմալիստական կերպով մեկնաբանումը կնշանակի, որ ցանկացած ներկայացուցիչ, ով հասկանում է, որ իր և Սահմանադրական դատարանի դատավորներից մեկի կամ մի քանիսի միջև առկա անձնական կապը կարող է առաջացնել դատավորի վարույթին մասնակցելու անհնարինության հիմք, միշտ կարող է պարզապես ապահովել, որ իրականում իր կողմից (իր մասնակցությամբ) գրված դիմումը ստորագրվի իր վստահորդի կողմից, ինչի պայմաններում, նաև հաշվի առնելով, որ, որպես կանոն, Սահմանադրական դատարանում գործերը քննվում են գրավոր ընթացակարգով (չեն հրավիրվում նիստեր, որոնց ներկայանալու անհրաժեշտություն կա), շատ հեշտ է դառնում պարզապես առերևույթ քողարկել դատավորի և ներկայացուցչի միջև առկա անձնական կապը և որպես հետևանք՝ արհեստականորեն խուսափել դատավորի՝ վարույթին մասնակցելու անհնարինության հարցի քննարկումից, երբ իրականում առկա է վերջինիս գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինության հիմք:

3.2.11. Լրացուցիչ կասկած հարուցում է նաև այն հանգամանքը, որ այն պահից սկսած, երբ հստակ է եղել, որ առկա է բավականին մեծ հավանականություն, որ քրեական գործով առանցքային հարցերը կարող են դառնալ քննության առարկա ՀՀ

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

Սահմանադրական դատարանում, պարոն Արամ Օրբեյանը և պարոն Հրայր Թովմասյանն առնվազն մեկ անգամ հանդիպել են միմյանց, ինչը հավաստվում է հենց պարոն Արամ Օրբեյանի խոսքերով:

Սույն դիմումի 3.2.2-րդ կետում հիշատակված **24.06.2019թ.**-ին տրված հարցազրույցի ընթացքում պարոն Արամ Օրբեյանն ասել է, որ երկար ժամանակ չի այցելել ՀՀ Սահմանադրական դատարան: Այն հարցին ի պատասխան, թե երբ է վերջին անգամ այցելել Հրայր Թովմասյանին ՀՀ Սահմանադրական դատարանում՝ պարոն Օրբեյանն ասել է.

«/.../ կարող է երկու-երեք ամիս լինի, կարող է սխալ ասեմ, կարող է ավել լինի /.../»:³⁸

Այսինքն, վերջին անգամ, ըստ պարոն Օրբեյանի, իր և պարոն Հրայր Թովմասյանի միջև շփում է տեղի ունեցել մոտավորապես 2019թ.-ի մարտ, ապրիլ ամիսներին, իսկ եթե հաշվի առնենք, որ ամեն դեպքում պարոն Օրբեյանը նշում է, որ կարող է սխալվել հստակ ժամկետը նշելու դեպքում, ապա ամեն դեպքում անհրաժեշտ ենք համարում արձանագրել, որ հավանականությունը, որ նշված ժամկետից տարբերվող ժամկետը կարող է շեղվել մեկ ամսից ավել, շատ քիչ է, իսկ էլ ավելի քիչ է այն բանի հավանականությունը, որ հանդիպումը իրականում տեղի է ունեցել ոչ թե 2019, այլ 2018 թվականին:

Քրեական գործով շարունակաբար քննարկվող և գործի համար առանցքային նշանակություն ունեցող մի շարք հարցեր ՀՀ Սահմանադրական դատարանի քննության առարկա դառնալու հավանականությունը տեսանելի և ընկալելի է եղել Փաստաբանական թիմի համար դեռևս առնվազն 2018թ.դեկտեմբեր ամսին:

³⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=uvnLV5WXJdw&feature=youtu.be&t=1857>

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

Օրինակ, **03.12.2018թ.** ճեպագրույցում պարոն Արամ Օրբելյանը հարցին ի պատասխան նշում է.

«Սահմանադրական դատարան դիմելու հարցը դեռևս օրակարգում է, կան մի շարք տեխնիկական խնդիրներ, քանի որ /.../»:³⁹

Իսկ **26.12.2018թ.** պարոն Արամ Օրբելյանը Sputnik Армения լրատվական միջոցին տրված հարցազրույցում նշել է, որ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 300.1 հոդվածի հետադարձ ուժի հետ կապված խնդիրը դառնալու է ՀՀ Սահմանադրական դատարանի քննության առարկա (*«գնալու է Սահմանադրական դատարան»*).⁴⁰

Նաև **26.12.2018թ.** հրապարակված մեկ այլ հարցազրույցում նշել է.

«/.../ Այս պահին քննարկում ենք փարբերակներ Սահմանադրական դատարան դիմելու համար, որովհետև Սահմանադրական դատարանը չորրորդ ասյան չի, որ ավտոմատ երրորդ ասյանից հետո դիմես չորրորդ ասյան, ինքը ունի հատուկ կարգավիճակ, հատուկ դիմելու պայմաններ և մասնավոր անձինք, այդ թվում նաև մենք այս դեպքում հնարավորություն ունենք դիմենք Սահմանադրական տեքստի լոգիկայով անձի նկատմամբ կիրառված օրենքի սահմանադրականությունը

³⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=M5xEle45dlc&feature=youtu.be&t=339>

⁴⁰ <https://youtu.be/SS5JW2R6pBc?t=1235>

Սույն փաստաթուղթը առավել չճանրաբեռնելու նպատակով տեղադրում ենք այն տեսանյութերի հղումները, որոնցում պարոն Արամ Օրբելյանի խոսքերից պարզ է դառնում, որ Փաստաբանական խմբի և մասնավորապես պարոն Օրբելյանի համար պարզ է եղել Սահմանադրական դատարանի կողմից քննության հավանականությունը՝

[https://www.youtube.com/watch?v=RjfbOGfvGLk&feature=youtu.be&t=487,](https://www.youtube.com/watch?v=RjfbOGfvGLk&feature=youtu.be&t=487)

[https://www.youtube.com/watch?v=8lm34Vyd-fQ&feature=youtu.be&t=361,](https://www.youtube.com/watch?v=8lm34Vyd-fQ&feature=youtu.be&t=361)

[https://www.youtube.com/watch?v=AeIYVl1DgSo&feature=youtu.be&t=72,](https://www.youtube.com/watch?v=AeIYVl1DgSo&feature=youtu.be&t=72)

[https://www.youtube.com/watch?v=AeIYVl1DgSo&feature=youtu.be&t=845,](https://www.youtube.com/watch?v=AeIYVl1DgSo&feature=youtu.be&t=845)

<https://www.youtube.com/watch?v=AeIYVl1DgSo&feature=youtu.be&t=1201>

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

քննարկելու, արվյալ դեպքում կարող է լինել նաև օրենսդրական բացի կամ օրենքին արված մեկնաբանության սահմանադրականության հարցը, բայց չունենք հնարավորություն օրինակ դատարանի վճռի սահմանադրականության հարց քննարկել /.../»:⁴¹

Ավելին, **15.11.2018թ.** ՀՀ վճռաբեկ դատարանի կողմից կայացված որոշման հրապարակման ժամանակ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի նախագահ տիկին Լիլիթ Թադևոսյանի կողմից հայտնվեց, որ.

«Միաժամանակ դատարանը տեղեկացնում է, որ սույն գործով հարուկ կարծիք է հայտնվել վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի դատավոր պարոն Սերժիկ Ավետիսյանի կողմից: Վերջինս գտել է, որ Հայաստանի Հանրապետության գլխավոր դատախազ Դավթյանի, ինչպես նաև մեղադրյալ Քոչարյանի պաշտպաններ Ալումյանի, Սահակյանի, Օրբեյյանի ու Խուրդյանի բողոքների վերաբերյալ վարույթը անհրաժեշտ է կասեցնել և Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքի 136-րդ հոդվածի 2-րդ մասի սահմանադրականության հարցով դիմել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրական դատարան»:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 136-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն.

«Կալանավորումը, գրավը կիրառվում են միայն դատարանի որոշմամբ՝ քննիչի կամ դատախազի միջնորդությամբ կամ սեփական նախաձեռնությամբ՝

⁴¹ <https://youtu.be/AeIYVl1DgSo?t=180>

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

դատարանում քրեական գործը քննելիս: Գրավը կալանավորման փոխարեն դատարանը կարող է կիրառել նաև պաշտպանության կողմի միջնորդությամբ: **Քրեական պաշտպանավորության անձեռնմխելությունից օգտվող անձանց նկատմամբ կալանքը որպես խափանման միջոց ընտրելու հիմքերի առկայության դեպքում դատախազը համաձայնություն ստանալու միջնորդությամբ դիմում է համապատասխան մարմիններին»:**

Այսինքն, **15.11.2018թ.** ՀՀ վճռաբեկ դատարանի դատավորի կողմից հայտնվել է կարծիք, որից ուղղակիորեն բխում է քրեական գործով առանցքային հարցերից մեկով ՀՀ Սահմանադրական դատարանի կողմից սահմանադրական արդարադատություն իրականացնելու հավանականությունը, սակայն, ինչպես նշվեց վերևում, 2019թ., հավանաբար մարտ - ապրիլ ամիսներին, պարոն Արամ Օրբեյանը և պարոն Հրայր Թովմասյանը հանդիպել են միմյանց ՀՀ Սահմանադրական դատարանում (դատարանի շենքում), ինչից ստացում է, որ պարոն Արամ Օրբեյանի այն հայտարարությունը, որ այն պահից սկսած, երբ քննարկվող գործը կարող էր առնչություն ունենալ Սահմանադրական դատարանի հետ, այդ ժամանակվանից պարոն Օրբեյանը չի այցելել պարոն Հրայր Թովմասյանին⁴², իրականությանը չի համապատասխանում, ինչը լրացուցիչ օբյեկտիվ կասկածի հիմք է հարուցում դատարանի անաչառության վերաբերյալ:

3.2.12. Վերոգրյալից զատ, 2019թ. մարտ - ապրիլ ամիսներին Արամ Օրբեյանի և Հրայր Թովմասյանի ՀՀ Սահմանադրական դատարանի շենքում հանդիպելու փաստը լրացուցիչ հիմք է տալիս կասկածելու պարոն Հրայր Թովմասյանի անաչառությանը, հաշվի առնելով, որ դեռևս **12.02.2019թ.** ՀՀ Սահմանադրական

⁴² <https://youtu.be/uvnLV5WXJdw?t=1835>

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

դատարանը թիվ ՍԴԱՌ – 13 որոշմամբ Ռոբերտ Քոչարյանի դիմումի հիման վրա՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 419-րդ հոդվածի 2-րդ մասի՝ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ գործն ընդունել է քննության:

Հատկանշական է, որ նշված դիմումը ներկայացվել է թիվ ԵԴ/0253/01/19 քրեական գործի շրջանակներում Ռոբերտ Քոչարյանին առաջադրված ՀՀ քրեական օրենսգրքի 300.1-րդ հոդվածով մեղադրանքով դատական գործի շրջանակներում, որի շրջանակներում էլ հենց Արամ Օրբելյանը որպես Ռոբերտ Քոչարյանի պաշտպան ներկայացնում է վերջինիս շահերը:

Այսպիսով, առնվազն թիվ ՍԴԱՌ-13 աշխատակարգային որոշմամբ վարույթ ընդունված գործի քննության շրջանակներում խախտել է դատավորի անաչառության վերաբերյալ ողջամիտ կասկածների բացառման ապահովմանն ուղղված դատավարության կողմի ներկայացուցչի, առանց հակառակ կողմի կամ վերջինիս ներկայացուցչի ներկայության, ընդդիմազերծ (ex parte) շփումների իրականացման արգելքը:

Դատարանի և դատավարության կողմի կամ վերջինիս ներկայացուցչի միջև ըննդիմազերծ շփումների արգելքը ենթադրում է, որ դատավորը չպետք է նախաձեռնի կամ թույլ տա դատավարության կողմերից մեկի կամ վերջինիս ներկայացուցչի միջև որևէ շփում, դատավարության մյուս կողմի կամ վերջինիս ներկայացուցչի բացակայությամբ, իսկ եթե նման շփում տեղի է ունենում դատավորի կամքից անկախ, ապա դատավորը պարտավոր է դրա բովանդակությունը հայտնել մյուս կողմից կամ վերջինիս ներկայացուցչին առաջին իսկ հնարավորության դեպքում:

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ ՀՀ Սահմանադրական դատարանի շենքը ՀՀ Կառավարությանն առընթեր ՀՀ ոստիկանության կողմից պահպանության

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

ենթակա պետական մարմնի շենք է⁴³, ուստի բացակայում է շենք անարգել մուտք գործելու հնարավորությունը, ինչն իր հերթին նշանակում է, որ քննարկվող շփումը Արամ Օրբեյանի և Հրայր Թովմասյանի միջև չէր կարող տեղի ունենալ անկախ Հրայր Թովմասյանի կամքից, ուստի վերջինիս կողմից խախտվել է դատավարության կողմի ներկայացուցչի հետ շփում չնախաձեռնելու և (կամ) թույլ չտալու արգելքը:

3.2.13. Ազգային ժողովն անհրաժեշտ է համարում անդրադառնալ նաև այն հնարավոր փաստարկին, որ պայմանավորված Հայաստանի Հանրապետության տարածքի փոքրածավալությամբ և բնակչության սակավաթվությամբ՝ այն իրավիճակը, երբ դատավորը և որպես կողմ հանդես եկող անձի ներկայացուցիչը ճանաչում են միմյանց և գտնվում են հարազատական հարաբերությունների մեջ բավականին նորմալ է և տվյալ հանգամանքը որպես դատավորի վարույթին մասնակցելու անհնարինության հիմք դիտարկելը կարող է կաթվածահար անել Սահմանադրական դատարանի բնականոն գործունեությունը, ուստի դատավորի վարույթին մասնակցելու անհնարինության հիմքերը չի կարելի այդքան նեղ մեկնաբանել:

Նշված փաստարկին անդրադառնալու անհրաժեշտությունը Ազգային ժողովը պայմանավորում է նրանով, որ պարոն Հրայր Թովմասյանը սույն դիմումի 3.2.1 կետում հիշատակված հարցազրույցի ընթացքում անուղղակի կերպով հնչեցրել է այն.

«Հարց: Արդյո՞ք Արամ Օրբեյանը Ձեր սանի՞կն է, եթե այո, ապա այն փաստը, որ նա Ռոբերտ Քոչարյանի դատապաշտպանն է, չի՞ ազդի Ձեր դիրքորոշման վրա:

⁴³https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=111131&fbclid=IwAR2Blwk_1WjE94e9dE5mWYrN3v94QFd_zpP8JtZqlccE_vm5JWiuNM8cPzY

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

Պատասխան: – Այո՛, Արամ Օրբեյանն իմ սանիկն է, ես իր և՛ մկրտության, և՛ պսակադրության քավորն եմ: Արամը, իր ընտանիքի մյուս անդամներն ինձ շատ հարազատ մարդիկ են, այդքանը: /.../ **Հայաստանը փոքր երկիր է. իրավական հանրությունում շարերն են իրար ընկեր, բարեկամ, իսկ մենք էլ այլ երկրներից դատավորներ չենք կարող ներմուծել /.../»:**⁴⁴

3.2.14. Պարոն Հրայր Թովմասյանի կողմից բարձրացված հարցը դարձել է Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի կողմից քննության առարկա մի քանի գործերի շրջանակներում:

Մասնավորապես, Եվրոպական դատարանը նշել է.

«Չի կարելի հաշվի չառնել, որ Կիպրոսը փոքր երկիր է փոքր իրավաբանական ընկերություններով և դատավորների փոքր քանակով՝ ի համեմատ մեծ երկրների, հետևաբար նմանատիպ իրավիճակներ կարող են պատահել ավելի հաճախ: Դատարանն իր նախադեպային որոշումներում նշել է, որ դատավորի անաչառության վերաբերյալ բողոքները չպետք է դառնան դատական համակարգի կաթվածահարման պատճառ, և փոքր երկրներում բացարկի չափազանց խիստ հիմքերը կարող են խոչընդոտել արդարադատության իրականացմանը»:⁴⁵

⁴⁴ <https://www.tert.am/am/news/2019/06/03/Hrayr-tovmasyan/3015259> , հարց 10-րդ

⁴⁵ A.K. v. LIECHTENSTEIN (Application no. 38191/12, § 82), <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-155824>, NICHOLAS v. CYPRUS (Application no.63246/10, § 63), <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-179878>, MICALLEF v. MALTA (Application no. 17056/06, § 102), <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-95031>

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

3.2.15. Չնայած վերոնշյալ արձանագրումներին՝ MICALLEF v. MALTA գործով Եվրոպական դատարանի կողմից արձանագրվեց Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված իրավունքների խախտում:

Գործով դիմումատուի քույրը առնչվել էր երեք դատավորից բաղկացած դատական կազմի հետ, որի դատավորներից մեկը հանդիսանում էր հակառակ կողմի շահերը ներկայացնող փաստաբանի հորեղբայրը, ինչպես նաև դատավարության շրջանակներում հակառակ կողմի շահերն առաջին ատյանի դատարանում ներկայացրած փաստաբանի եղբայրը:

Նշված դեպքում Եվրոպական դատարանը գտավ, որ դատավորի հետ սերտ ընտանեկան կապերի առկայությունն ինքնին բավարար էր, որ առաջանան օբյեկտիվ կասկածներ տվյալ դատավորի անաչառության վերաբերյալ:⁴⁶

3.2.16. NICHOLAS v. CYPRUS գործով Դատարանի կողմից նույնպես արձանագրվել է Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված իրավունքների խախտում:

Գործով դիմումատուն կասկածի տակ էր առնում Բարձրագույն դատարանում երեք դատավորից բաղկացած դատական կազմի անաչառության հանգամանքը, հաշվի առնելով, որ նախ դատավորներից մեկի որդին և հակառակ կողմի շահերը ներկայացնող փաստաբանի դուստրը ամուսնացած էին, և վերջիններս աշխատում էին մի փաստաբանական գրասենյակում, որտեղ հակառակ կողմի շահերը ներկայացնող փաստաբանը կառավարող գործընկեր էր:⁴⁷

Եվրոպական դատարանն արդյունքում եզրահանգեց, որ նշված դատավորի և հակառակորդ կողմի շահերը ներկայացնող փաստաբանի միջև առկա ընտանեկան կապը, որը պայմանավորված էր վերջիններիս զավակների

⁴⁶ Տե՛ս թիվ 32 հղումը MICALLEF v. MALTA գործի մասով

⁴⁷ NICHOLAS v. CYPRUS (Application no.63246/10, § 57), <http://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-179878>

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

ամուսնության մեջ գտնվելու փաստով, ինքնին բավարար էր, որպեսզի առաջանային օբյեկտիվ կասկածներ տվյալ դատավորի անաչառության վերաբերյալ:⁴⁸

3.2.17. Այսպես, նշված երկու գործերով դատարանի կողմից անդրադարձ է կատարվել պատասխանող երկրի տարածքների փոքրածավալ լինելու հարցին և դրանից բխող հետևանքներին, որոնց մասին նշվեց վերը, այնուամենայնիվ, դատարանի կողմից արձանագրվել է Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասի խախտում:

3.2.18. Ազգային ժողովը հարկ է համարում նշել, որ թե՛ Մալթան, և թե՛ Կիպրոսը էականորեն զիջում են Հայաստանի Հանրապետությանը տարածքով, բնակչության քանակով և բնակչության խտությամբ,⁴⁹ ուստի, Հայաստանի Հանրապետության փոքրածավալ երկիր լինելը չի կարող հիմք հանդիսանալ դատավորի գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինությունը չարձանագրելու համար համապատասխան հիմքերի առկայության դեպքում, երբ էականորեն ավելի փոքրածավալ երկրներում դա չի հանդիսացել խոչընդոտ Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի խախտում արձանագրելու համար:

Վերը նշվածը սույն դիմումի 2.1-ից 2.12 կետերում նշված իրավակարգավորումների և ՀՀ Սահմանադրական, ՀՀ Վճռաբեկ և Մարդու

⁴⁸ NICHOLAS v. CYPRUS (Application no.63246/10, § 60), <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-179878>

⁴⁹ Հայաստանի Հանրապետություն – բնակչության թվաքանակ՝ 2.924.816, խտություն՝ 101.5/կմ²

Կիպրոսի Հանրապետություն – բնակչության թվաքանակ՝ 1.141.166, խտություն՝ 123.4/կմ²

Մալթայի Հանրապետություն – բնակչության թվաքանակ՝ 413.965, խտություն՝ 1310 /կմ²

<https://hy.wikipedia.org/wiki/%D5%80%D5%A1%D5%B5%D5%A1%D5%BD%D5%BF%D5%A1%D5%B6>

<https://hy.wikipedia.org/wiki/%D4%BF%D5%AB%D5%BA%D6%80%D5%B8%D5%BD>

<https://hy.wikipedia.org/wiki/%D5%84%D5%A1%D5%AC%D5%A9%D5%A1>

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

իրավունքների եվրոպական դատարանի կողմից իրենց որոշումներում արտահայտած դիրքորոշումների հետ համադրելով՝ Ազգային ժողովը գտնում է, որ անկողմնակալ դիտորդի մոտ կարող էր առաջանալ և հավանաբար նույնիսկ առաջացել է օբյեկտիվ կասկած պարոն Հրայր Թովմասյանի անաչառության վերաբերյալ թիվ ՍԴԱՌ-59 որոշմամբ քննության ընդունված գործով:

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

IV. ԱՌԵՐԵՎՈՒՅԹ ԱՌԿԱ ԷԻՆ ՀՐԱՅՐ ԹՈՎՄԱՍՅԱՆԻ ՎԱՐՈՒՅԹԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑԵԼՈՒ ԱՆՀՆԱՐԻՆՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՔԵՐ ՎԵՐՋԻՆԻՍ ԿՈՂՄԻՑ ՆԱԽԿԻՆՈՒՄ 2008Թ. ՄԱՐՏԻ 1-ԻՑ 2-Ի ԻՐԱԴԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ՀԱՋՈՐԴԱԾ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ ԱՐՏԱՀԱՅՑԵԼՈՒ ԵՎ ՊՆԴՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՓԱՍՏԵՐՈՎ ՊԱՅՄԱՆԱՎՈՐՎԱԾ

- Պարոն Հրայր Թովմասյանը մինչև Գործի քննությունը բազմիցս կարծիք է արտահայտել 2008 թ. մարտի 1-ից 2-ը մայրաքաղաք Երևանում տեղի ունեցած հայտնի իրադարձությունների, դրանց հաջորդած դատավարությունների վերաբերյալ, ինչը կարող է վկայել Գործի քննությանը վերջինիս մասնակցությունն անհնարին դարձնող կանխակալ վերաբերմունքի առկայության մասին:

4.1. Այսպես, 20.06.2009թ. «Ազատություն Ռադիոկայան» լրատվամիջոցի հետ զրույցում, խոսելով 2009թ. ընդունված համաներման⁵⁰ մասին, նշել է.

«Այն մարդիկ, որոնք մեղադրվում էին մարտիմեկյան իրադարձությունների հետ կապված, եթե հիմա նույնիսկ ազատ արձակվեն, չեն ընդունելու դա որպես բարի կամքի դրսևորում և քայլ դեպի երկխոսության գնալը, որովհետև իրենք իրենց մեղավոր չեն ճանաչում, ինչի համար շատ դեպքերում հիմքեր ունեն,

⁵⁰ <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=52145>

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

որովհետև դատավարությունները ցույց տվեցին, որ խնդիրներ կան թե՛ նախաքննության առումով, թե՛ նրանց մեղսագրվող արարքների բովանդակության մեջ, թե՛ նրանց մասնակցության մեջ այդ ամբողջում»:⁵¹

4.2. 29.06.2009թ. «A1+» լրատվամիջոցի հետ զրույցում, կրկին խոսելով 2009թ. ընդունված համաներման մասին, նշել է.

*«Անկախ նրանցից, թե ով ինչ է ասում, համաներման հիմքում մարտի 1-ի դեպքերն էին: Դուրս եկեք փողոց և ցանկացած շարքային քաղաքացի ձեզ կասի, որ համաներման անկյունաքարը Մարտի 1-ի դեպքերն էին: **Մարտի 1-ի դատավարությունները ամոթ էին մեր երկրի համար: Մարտի 1-ի դեպքերի լավագույն հանգուցալուծումը համաներումը չէ: Ես գտնում եմ, որ մարտի 1-ի դեպքերի լավագույն լուծումը հարուցված գործերի կարճումն էր՝ այդ նույն ժամանակահատվածում: Պատմությունը պատասխան պետք է տա նաև մարտի 1-ի սպանությունների համար:»:⁵²***

4.3. Վերոնշյալից զատ, 2010 թվականի դեկտեմբերի 17-ից մինչև 2014 թվականի ապրիլի 30-ը պարոն Հրայր Թովմասյանի որպես ՀՀ Արդարադատության նախարար պաշտոնավարելու ընթացքում, Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանում Ռոբերտ Քոչարյանի ներգրավմամբ քրեական գործի հանգամանքների վերաբերյալ արտահայտել է ՀՀ կառավարության դիրքորոշումը:

⁵¹ <https://www.azatutyun.am/a/1758345.html>

⁵² https://a1plus.am/hy/article/32097?fbclid=IwAR0Esbq3nGccabh-PPJtogIVtEkrrG378-W-2TOY_wt5yq4Cem4orCloy

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

4.4. ՀՀ Կառավարության 2002 թվականի նոյեմբերի 28-ի թիվ 1971-Ն որոշման 7-րդ կետի «ժ» ենթակետի համաձայն.

*«Նախարարության նպատակները և խնդիրներն են Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագրերի գործունեության ու միջազգային կապերի իրավական ապահովումը, միջպետական հարաբերություններում Հայաստանի Հանրապետության շահերի իրավական պաշտպանության աշխատանքներին մասնակցությունը, **ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության շահերը Մարդու իրավունքների եվրոպական դափարանում ներկայացնելը, քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման մարմինների գործունեության օրինականության նկատմամբ վերահսկողության ապահովումը**».⁵³*

4.5. Մասնավորապես, պարոն Հրայր Թովմասյանի՝ որպես արդարադատության նախարար պաշտոնավարելու ընթացքում, Եվրոպական դատարանը ՀՀ կառավարությանը կոմունիկացրել է մի շարք դիմումներ, որոնցով դիմումատուների նկատմամբ քրեական հետապնդումը՝ որպես խափանման միջոց կիրառված կալանքները, նրանց դատապարտումը հիմնվել են 2008 թ.-ի մարտի 1-2-ը տեղի ունեցած իրադարձությունների ժամանակ վերջինիս արարքների վրա:⁵⁴

⁵³ <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=98980>

⁵⁴ Սաղաթեյանն ընդդեմ Հայաստանի գործով ՄԻԵԴ վճիռը (դիմում թիվ 23089, 20/09/2018թ.-ի վճիռ), որով Հայաստանի կառավարության դիրքորոշումը ՄԻԵԴ ներկայացվել է պրն. Հ. Թովմասյանի պաշտոնավարման օրոք՝ 29.04.2011թ.-ին, ինչպես և այս գործով կողմերի բոլոր մյուս դիրքորոշումները (Հայաստանի կառավարության առարկությունները կցված են): Նույնը վերաբերում է օրինակ նաև Դավիթ Մաթևոսյանն ընդդեմ Հայաստանի (դիմում թիվ 61730/08, դիմումի հաղորդակցությունը Հայաստանի կառավարությանը 12.02.2013թ.-ին), Վարդգես Գասպարին ընդդեմ Հայաստանի (դիմում թիվ 44769/08, դիմումի հաղորդակցությունը Հայաստանի կառավարությանը 22.11.2011թ.-ին): Տես նաև ոստիկանության կողմից քաղաքացիների հավաքների ազատությանը նույն համատեքստում Գյումրի

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

4.6. Վերոնշյալ և առհասարակ Հրայր Թովմասյանի՝ որպես արդարադատության նախարար պաշտոնավարման ժամանակ 2008 թվականի մարտի 1-ի իրադարձությունների կապակցությամբ ներկայացված դիմումներով՝ ՀՀ կառավարության դիրքորոշումներում տեղ է գտել այն պնդումը, որ 2008թ. իրադարձությունների ընթացքում քաղաքացիները դիմել են զանգվածային անկարգությունների, իսկ նրանց կողմից իրականացվող հավաքներին միջամտություններն իրականացվել են օրենքի հիման վրա և համաչափության սկզբունքի խստիվ պահպանմամբ:⁵⁵

4.7. Պարոն Հրայր Թովմասյանի՝ որպես արդարադատության նախարար պաշտոնավարման տարիներին Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի կողմից ՀՀ կառավարությանն է կոմունիկացվել նաև «Դարեսկիզբ» ՍՊԸ-ի դիմումն ընդդեմ Հայաստանի Հանրապետության, որով Եվրոպական դատարանը գործը կոմունիկացվել էր նաև Կոնվենցիայի 15 հոդվածի շրջանակներում հարցադրումներով:

Մասնավորապես, Եվրոպական դատարանի հարցերը վերաբերում էին արտակարգ դրության մասին հրամանագրի դրույթներին այն մասով, թե արդյոք եղել է «պատերազմ կամ ազգի կյանքին սպառնացող այլ վտանգ» արտակարգ դրություն

քաղաքում միջամտությունների և սահմափակումների վերաբերյալ Լևոն Բարսեղյանն ընդդեմ Հայաստանի գործը (դիմում թիվ 17804/09, դիմումի հաղորդակցությունը Հայաստանի կառավարությանը 11.07.2011թ-ին):

⁵⁵ MUSHEGH SAGHATELYAN v. ARMENIA (Application no.23086/08, § 79), <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-186114>

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

հայտարարելու համար, ինչպես նաև, թե արդյոք արտահայտվելու ազատության սահմանափակումների անվերապահորեն կիրառման անհրաժեշտություն է եղել:⁵⁶

Ի պատասխան, ՀՀ կառավարությունը պատասխանել է Եվրոպական դատարանին, որ 2008 թվականի մարտի 1-ից 2-ը առկա է եղել ազգի կյանքին սպառնացող վտանգ Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի 15 հոդվածի իմաստով, և որ քաղաքացիների իրավունքների և ազատությունների նկատմամբ արտակարգ դրություն հայտարարելու մասին հրամանագրով նախատեսված սահմանափակումներն ուղղակիորեն թելադրված և անհրաժեշտ են եղել:

Համապատասխանաբար, Հանրապետության նախագահի կողմից նման հրամանագրի ստորագրումը խստորեն համապատասխանել է Կոնվենցիայի 15 հոդվածով նախատեսված իրավունքների սահմանափակումների շրջանակին:⁵⁷

4.8. Այսպես, ՀՀ կառավարությունը, 2010 թվականի դեկտեմբերի 17-ից մինչև 2014 թվականի ապրիլի 30-ը ընկած ժամանակահատվածում՝ պարոն Հրայր Թովմասյանի՝ որպես արդարադատության նախարար պաշտոնավարելու ընթացքում՝ նրա պատասխանատվության տիրույթում մշակել և իր ներկայացուցչի միջոցով Եվրոպական դատարան է ներկայացրել կառավարության հավաքական իրավական այնպիսի դիրքորոշում, որը ընդհանուր առմամբ համահունչ է Գործով դիմումատու Ռոբերտ Քոչարյանի և իր պաշտպանների կողմից թիվ ԵԴ/0253/01/19 քրեական գործի շրջանակներում իրեն առաջադրված ՀՀ քրեական օրենսգրքի 300.1-րդ

⁵⁶ «Դարեակիզբ» ՍՊԸ ընդդեմ Հայաստանի (դիմում թիվ 61737/08, դիմումի հաղորդակցումը առավարությանը 24/10/2011թ-ին) գործով ՄԻԵԴ հաղորդակցած դիմումի փաստերի շարադրանքը և հարցերը հետևյալ հղումով. <http://hudoc.echr.coe.int/engcomold?i=003-3699149-4211981>:

⁵⁷ Հայաստանի կառավարության ներկայացուցչի 27.02.2012թ.-ին Եվրոպական դատարան ներկայացրած առարկությունները կցված սույն փաստաթղթին, կետեր 21-33:

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

հոդվածով մեղադրանքից ի պաշտպանություն հնչեցվող դիրքորոշմանը և հակասում է նույն քրեական գործի շրջանակներում առաջադրված մեղադրանքի էությանը:

4.9. 2008 թվականի մարտի 1-ին արտակարգ դրություն հայտարարելու մասին Ռոբերտ Քոչարյանի կողմից հրամանագրի հրապարակումն ընկած է վերջինիս առաջադրված՝ սահմանադրական կարգի տապալման մեղադրանքի հիմքում:

4.10. Այսպես, պարոն Հրայր Թովմասյանը նախկինում բազմիցս ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն կարծիք է արտահայտել 2008թ. մարտի 1-ից 2-ը Երևան քաղաքում տեղի ունեցած իրադարձությունների վերաբերյալ, որոնք անկողմնակալ դիտորդի մոտ կարող են ողջամիտ կասկած հարուցել Աշխատակարգային որոշման հիման վրա քննության ընդունված գործի շրջանակներում վերջինիս անաչառության նկատմամբ:

Ազգային ժողովը հարկ է համարում նշել, որ նման կասկածներ կարող են առաջանալ, քանի որ քննարկվող վարույթն ամեն դեպքում հանդիսանում է թիվ ԵԴ/0253/01/19 քրեական գործով դատավարական միջոցները սպառելու արդյունքում հարուցված սահմանադրական վարույթ, որը վերաբերում է Ռոբերտ Քոչարյանին և կարող է այս կամ այն կերպ ազդել նշված քրեական գործի ընթացքի վրա, մասնավորապես, օրինակ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 426⁴-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով նախատեսված իրավակարգավորումների լույսի ներքո:

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

Վ. ԱՌԵՐԵՎՈՒՅԹ ԱՌԿԱ ԷԻՆ ՀՐԱՅՐ ԹՈՎՄԱՍՅԱՆԻ ՎԱՐՈՒՅԹԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑԵԼՈՒ ԱՆՀՆԱՐԻՆՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՔԵՐ ՎԵՐՋԻՆԻՍ ԿՈՂՄԻՑ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՆՁԻ ՎԱՐՈՒՅԹԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑԵԼՈՒ ԱՆՀՆԱՐԻՆՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ ՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ԱՌՆԵԼՈՒ ՀԱՐՑԸ ՀԵՏԵՎՈՂԱԿԱՆՈՐԵՆ ՉԲԱՐՁՐԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔՈՎ

5.1. «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ օրենքի 16-րդ հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն.

«Սահմանադրական դատարանի դատավորի՝ գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինության հարցը Սահմանադրական դատարանը լուծում է գործը քննության ընդունելու մասին աշխատակարգային որոշման շրջանակներում»:

5.2. Նույն հոդվածի 5-րդ մասի համաձայն.

«Այդ հարցով Սահմանադրական դատարանի աշխատակարգային որոշումն ընդունվում է Սահմանադրական դատարանի դատավորների ընդհանուր թվի ձայների առնվազն երկու երրորդով»:

5.3. Ազգային ժողովն անհրաժեշտ է համարում անդրադառնալ այն հարցին, թե արդյոք սույն դիմումի 5.1. կետում նշված իրավական նորմը սահմանափակում է ՀՀ Սահմանադրական դատարանին անդրադառնալ դատավորի կոնկրետ վարույթին

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

մասնակցելու անհնարինության հարցին այլ կերպ, քան գործը քննության ընդունելու մասին աշխատակարգային որոշման շրջանակներում:

5.4. Քննարկվող իրավանորմի խիստ տեքստուալ մեկնաբանությունից բխում է, որ դատավորի գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինության հարցի վերաբերյալ դատարանի դիրքորոշումը պետք է արտահայտվի **այն նույն որոշմամբ**, որով և լուծում է գործը քննության ընդունելու մասին հարցը:

Սակայն, ՀՀ Սահմանադրական դատարանն իր իսկ կողմից ձևավորած պրակտիկայով ցույց է տվել, որ դատավորի գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինության հարցը կարող է քննարկվել ՀՀ Սահմանադրական դատարանի կողմից գործը քննության ընդունելու մասին աշխատակարգային որոշման շրջանակներից դուրս՝ այլ որոշմամբ:

5.5. Այսպես, ՀՀ Սահմանադրական դատարանի կողմից Սահմանադրական դատարանի դատավոր Վահե Գրիգորյանի Ռոբերտ Քոչարյանի դիմումի հիման վրա՝ Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքի 35-րդ հոդվածի և 135-րդ հոդվածի 2-րդ մասի՝ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինության հարցը որոշվել է ոչ թիվ ՍԴԱՌ-59 աշխատակարգային որոշմամբ, որով նշված դիմումն ընդունվել է քննության, այլ մեկ այլ՝ թիվ ՍԴԱՌ-58 աշխատակարգային որոշմամբ:

Իսկ, թիվ ՍԴԱՌ-72 աշխատակարգային որոշմամբ քննության ընդունված գործին դատավոր Վահե Գրիգորյանի մասնակցելու անհնարինության հարցը որոշվել է ոչ թե հենց թիվ ՍԴԱՌ-72 աշխատակարգային որոշմամբ, այլ մեկ այլ՝ թիվ ՍԴԱՌ-73 աշխատակարգային որոշմամբ:

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

5.6. Այսինքն, գործը քննության ընդունելու մասին աշխատակարգային որոշման շրջանակներից դուրս՝ այլ որոշմամբ դատավորի գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինության հարցի լուծման հնարավորությունն արձանագրվել է հենց ՀՀ Սահմանադրական դատարանի կողմից:

5.7. Բացի այդ, Օրենքի 16-րդ հոդվածի 4-րդ մասի այնպիսի մեկնաբանությունը, որը հանգում է նրան, որ Սահմանադրական դատարանի դատավորի գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինության հարցը կարող է քննարկվել **բացառապես** գործը քննության ընդունելու աշխատակարգային որոշման շրջանակներում կամ գործը քննության ընդունելու հարցը քննարկելու փուլում՝ համահունչ չէ ՀՀ Սահմանադրության 63-րդ հոդվածի 1-ին մասին և Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասին անաչառ դատարանի կողմից գործի քննության իրավունքի մասով:

5.8. Օրենքի 16-րդ հոդվածի 4-րդ մասը նման սահմանափակ մեկնաբանությամբ չի կարող համահունչ դիտվել ՀՀ Սահմանադրության 63-րդ հոդվածի 1-ին մասին և Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասին առնվազն այն պատճառով, որ.

1. Առկա չէ հիմք վստահ լինելու, որ ՀՀ Սահմանադրական դատարանի դատավորներից առնվազն մեկը հենց գործը քննության ընդունելու փուլում մշտապես անպայմանորեն տեղյակ է լինելու դատավորի անաչառությունը կասկածի տակ առնելու համար հիմք հանդիսացող հանգամանքների մասին.
2. Պետք է հաշվի առնել, որ դատավորի անաչառությունը կասկածի տակ առնելու օբյեկտիվ հիմքերը զուտ ժամանակագրական առումով կարող են առաջանալ գործը քննության ընդունելու մասին աշխատակարգային

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

որոշման կայացումից հետո, օրինակ՝ դատավարության մասնակիցներից մեկի ներկայացուցչի փոփոխման արդյունքում.

3. Չի կարելի վստահ լինել նաև, որ այն դատավորը, որի անաչառությունը կասկածի տակ առնելու օբյեկտիվ հիմքեր են առկա, ամեն դեպքում կբարձրաձայնի այդ մասին գործը քննության ընդունելու հարցի քննարկման փուլում:

5.9. Ի վերջո, սահմանադրական արդարադատության իրականացումը մի դատական կազմի կողմից, որի դատավորներից մեկի կամ մի քանիսի անաչառության վերաբերյալ առկա են օբյեկտիվ կասկածներ, չի կարող արդարացվել զուտ ընթացակարգային դրույթների այս կամ այն կերպ ձևակերպված լինելով, քանի որ ոչ անաչառ դատարանը բովանդակային առումով առհասարակ դատարան դիտվել չի կարող, քանի որ եթե այդպիսի դատարանի կողմից կայացվելիք որոշման կատարման հասցեատեր սուբյեկտների մոտ առկա է կասկած դատարանի անաչառության վերաբերյալ, այդ կասկածը օբյեկտիվ է՝ չի փարատվել որևէ եղանակով, ապա չի կարելի ակնկալել այդպիսի դատարանի կողմից կայացված որոշման կատարում, քանի որ իմաստազրկվում է դատարանի կողմից արդարադատության իրականացման բուն գաղափարը:

5.10. Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը նշել է.

«Հաշվի առնելով արտաքին ընկալումների կարևորությունը՝ փաստերը (իրավիճակները), որոնք կարող են կասկած հարուցել դատավորի անաչառության վերաբերյալ պետք է բացահայտվեն վարույթի սկզբում: Այդ դեպքում նշված

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

փաստերը կարող են համակողմանի քննարկվել տարբեր չափանիշների լույսի ներքո, որպեսզի պարզվի, թե արդյոք առկա է դատավորի բացարկի անհրաժեշտություն»:⁵⁸

5.11. Այսինքն, Եվրոպական դատարանի վերոնշյալ դիրքորոշմամբ կարևորվում է ինքնաբացարկի հիմքերի քննարկումը և դրա վերաբերյալ դիրքորոշման արտահայտումը՝ որպես ողջամիտ կասկածների փարատման միջոց:

5.12. HARABIN v. SLOVAKIA գործով Եվրոպական դատարանը նշել է.

«Միայն այն բանից հետո, երբ դատարանը կանդրադառնա կողմերի փաստարկներին, որոնք վերաբերում են դատավորի բացարկմանը և կգնահատի, թե ինչքանով էր կողմի միջնորդությունը հիմնավոր, կարող է բարձրացվել դատավորի կազմում պահպանելու հարց, չնայած բացարկման հիմքի առկայությանը: Այս համատեքստում Եվրոպական դատարանը նշել է, որ դատավորների վարքագծի Բանգալորյան սկզբունքները (107-108 կետեր), հղում են կատարում անհրաժեշտության դոկտրինին (doctrine of necessity), որը թույլ է տալիս այլ պայմաններում բացարկման ենթակա դատավորին քննել գործը, եթե դրա չիրականացումը կարող է հանգեցնել անարդարության: Սակայն այժմ չկա անհրաժեշտություն գնահատելու, թե ինչքանով դոկտրինի կիրառումը համահունչ կլինի Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածով նախատեսվող երաշխիքներին, քանի որ տվյալ գործով նման իրավիճակ չի ստեղծվել: /.../ Սահմանադրական դատարանի կողմից վկայակոչված պատճառները, մասնավորապես այն, որ դատավորների բացարկման դեպքում անհնարին կլինի գործի քննությունը, չի կարող արդարացնել այն

⁵⁸ NICHOLAS v. CYPRUS (Application no.63246/10, § 64-66), <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-179878>

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

դատավորների մասնակցությունը գործին, որոնց բացարկվել են անաչառության բացակայության հիմքով ավելի վաղ քննված գործերով:»:⁵⁹

5.13. Այսինքն, Եվրոպական դատարանի կողմից այն աստիճանի է կարևորվել անաչառության վերաբերյալ կասկածներ պարունակող փաստարկներին դատարանի կողմից անդրադառնալու հարցը, որ.

ա) Եվրոպական դատարանը նշել է, որ անգամ որոշման կայացման համար անհրաժեշտ քվորումի դատավորի բացարկման հիմքով վրանգված լինելը չի կարող հիմք հանդիսանալ դատավորի անաչառության վերաբերյալ կասկածներ պարունակող փաստարկներին չանդրադառնալու համար,

բ) Եվրոպական դատարանը քննարկվող որոշման շրջանակներում զերծ է մնացել գնահատական տալու, թե արդյոք անհրաժեշտության դոկտրինին (doctrine of necessity) հղում կատարելով դատավորի կազմում պահպանելը համահունչ է Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասի պահանջներին:

5.14. ՀՀ վճռաբեկ դատարանը թիվ ԱՐԴ1/0019/02/13 քաղաքացիական գործի շրջանակներում 28.11.2014թ. կայացված որոշմամբ նշել է.

«դատավորի անաչառության վերաբերյալ կասկածները փարատվում են կամ դատավորի կողմից ինքնաբացարկ հայտնելով, կամ ինքնաբացարկի միջնորդությունը պատճառաբանված որոշմամբ մերժելով»:

⁵⁹ HARABIN v. SLOVAKIA (Application no. 58688/11, § 139, 140), <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-114666>

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

5.15. Այսինքն, դատավորի անաչառության վերաբերյալ կասկածների փարատման հարցում այդ հարցին անդրադառնալը և բացարկի (վարույթից հեռացվելու) անհրաժեշտության բացակայության մասին որոշման կարևորությունն արձանագրվել է նաև ՀՀ վճարելի դատարանի կողմից:

5.16. Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի կողմից արձանագրվել է.

«ՄԻԵԿ 6-րդ հոդվածի 1-ին մասի խախտումը չի կարող հիմնավորվել այն փաստարկով, որ որոշումն ընդունվել է ոչ անկախ կամ ոչ անաչառ դատարանի կողմից կամ ընթացակարգային երաշխիքների կոպիտ խախտմամբ, եթե որոշումը վերանայվել է այլ դատական մարմնի կողմից, որն ունեցել է ամբողջական իրավասություն և այդ դատական մարմնի կողմից շրկվել են ստորադաս արյանի կողմից թույլ տրված սխալները անկախության, անաչառության և այլ երաշխիքների մասով»:⁶⁰

5.17. ՀՀ Սահմանադրական դատարանը 28.09.2010թ. ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի ինքնաբացարկի ինստիտուտին վերաբերող իրավական նորմերի շրջանակներում ընդունված թիվ ՍԴՈ-918 որոշմամբ ամրագրել է.

«Նկատի ունենալով, որ խոսքը վերաբերում է դատավորի ինքնաբացարկին, որը նա պարտավոր է իրականացնել օբյեկտիվ հիմքերի առկայության դեպքում,

⁶⁰ DE HAAN v. THE NETHERLANDS (84/1996/673/895, § 52-55), <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58085>, CROMPTON v. THE UNITED KINGDOM (Application no.42509/05, § 79), <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-95364>, DENISOV v. UKRAINE (Application no.76639/11, §§ 65, 67 and 72)

«Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

ինքնաբացարկի միջնորդության մերժումը չի կարող բողոքարկման առարկա չդառնալ: Հակառակ դեպքում հիմնավոր կլինի դիմող կողմի պնդումն այն մասին, որ վերջին հաշվով դատավորի անկողմնակալության մասին հանգամանքներն օբյեկտիվ գնահատման առարկա չեն դառնում:

Միջազգային փորձի և փարբեր երկրների սահմանադրական արդարադատության պրակտիկայի վերլուծությունը վկայում է, որ այս հարցում գոյություն ունի հստակ դիրքորոշում՝ **ինքնաբացարկի որոշումը պարտադիր ենթակա է բողոքարկման, սակայն դրա կարգի և ժամկետների որոշումն օրենսդրի հայեցողության հարցն է /.../»:**

5.18. Այսպես, թե՛ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի կողմից, և թե՛ «Սահմանադրական դատարանի կողմից դատավորի բացարկման հարցի բողոքարկելի լինելը դիտվել է որպես անձի՝ անաչառ դատարանի կողմից իր գործը քննվելու իրավունքի ապահովման լրացուցիչ երաշխիք:

5.19. Ազգային ժողովը գտնում է, որ Սահմանադրական դատարանի կողմից հատուկ ուշադրության է արժանի այն հանգամանքը, որ Սահմանադրական դատարանում գործի քննությանը մասնակից կողմը չունի դատավորի բացարկի հարցը մեկ այլ առարկայի կողմից ստուգման երաշխիք, և հենց այս հանգամանքը նաև հաշվի առնելով, Ազգային ժողովը գտնում է, որ Սահմանադրական դատարանի դատավորի գործին մասնակցելու անհնարինության հարցի քննարկումը չի կարող սահմանափակվել բացառապես գործը քննության ընդունելու քննարկման փուլով, և Սահմանադրական դատարանը պարտավոր է ձեռնարկել բոլոր հնարավոր գործուն քայլերը, որպեսզի փարատվեն դատավորի անաչառության վերաբերյալ բարձրաձայնվող կասկածները:

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

5.20. «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ օրենքի 16-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն.

«Սահմանադրական դատարանի դատավորի՝ գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինության հարց կարող է բարձրացնել Սահմանադրական դատարանի դատավորներից յուրաքանչյուրը»:

5.21. Վերոնշյալ հոդվածից բխում է, որ Սահմանադրական դատարանի դատավորի կարգավիճակ ունեցող անձը կարող է բարձրացնել դատավորի կոնկրետ գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինության հարց:

Այսինքն, նման հարց բարձրացնելու հնարավորության հիմքը անձի կարգավիճակն է, և հետևաբար կոնկրետ գործի դատաքննությանը մասնակցելը, կամ գործի քննությունից հեռացված լինելու հարցը չի կարող ունենալ որևէ նշանակություն դատավորի գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինության հիմքերի բարձրացման տեսանկյունից:

5.22. «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ օրենքի 16-րդ հոդվածի 1-ին մասում նշված Սահմանադրական դատարանի դատավորի՝ գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինության թվարկված հիմքերի բովանդակությունից պարզ է դառնում, որ դրանց առկայության դեպքում առկա կլինի օբյեկտիվ կասկած, որ այն դատավորը, որի մասով այդ հիմքերն առկա են կկարողանա գործով կայացնել որոշում, որը չի կարող կասկածի տակ դրվել:

Սակայն, Օրենքի 16-րդ հոդվածի 1-ին մասում նշված Սահմանադրական դատարանի դատավորի՝ գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինության թվարկված հիմքերի բովանդակությունից բնավ չի բխում, որ այն դատավորը, որի մասով այդ հիմքերն առկա են պետք է զրկվի մեկ այլ դատավորի գործի

«« Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

քննությանը մասնակցելու անհնարինության մասին հարց բարձրացնելու հնարավորությունից:

5.23. Բացի այդ, եթե օրենսդիրը նպատակ ունենար սահմանափակել դատավորի գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինության մասին հարց բարձրացնելու հնարավորությամբ օժտված սուբյեկտներին բացառապես գործի քննությանը մասնակցած դատավորներով, ապա հենց այդպես էլ կնշեր Օրենքի 16-րդ հոդվածի 1-ին մասում, քանի որ օրինակ նույն օրենքի 59-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն.

«Սահմանադրական դատարանը գործով որոշում կամ եզրակացություն է ընդունում դատարանի դռնփակ խորհրդակցությունում, որին ներկա են լինում միայն Սահմանադրական դատարանի՝ տվյալ գործով դատաքննությանը մասնակցած դատավորները:»:

Այսինքն, այն դեպքում, երբ օրենսդիրը ցանկացել է հատուկ նշել, որ որոշակի հնարավորություն, այս դեպքում՝ գործով որոշում կամ եզրակացություն ընդունելիս դռնփակ խորհրդակցությունում ներկա գտնվելու ունեն Սահմանադրական դատարանի որոշ դատավորներ, դրա մասին ուղղակիորեն նշել է:

5.24. Ուստի, թիվ ՍԴԱՌ-59 աշխատակարգային որոշմամբ քննության ընդունված գործից դատավոր Վահե Գրիգորյանի հեռացված լինելու հանգամանքը չի զրկել վերջինիս գործի քննությանը մասնակցող դատավորի գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինության հարցը բարձրացնել, քանի որ քննարկվող գործից հեռացված լինելով հանդերձ, վերջինս չի դադարել լինել «« Սահմանադրական դատարանի դատավոր»:

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

5.25. Վերը նշվածի համատեքստում Ազգային ժողովն անհրաժեշտ է համարում նշել, որ սույն դիմումի ներկայացման համար որոշիչ նշանակություն է ունեցել հենց այն հանգամանքը, որ պարոն Հրայր Թովմասյանը վարույթին մասնակցելու անհնարինության բազմաթիվ հիմքերի առերևույթ առկայության պարագայում, շարունակաբար՝ գործը քննության ընդունելու փուլից սկսած, խուսափել է դրանց մասին բարձրաձայնել, դրանց անդրադառնալ և չի դարձրել դրանք քննարկման առարկա, անգամ այն ժամանակ, երբ իր՝ վարույթին մասնակցելու անհնարինության հարցը բարձրացվել է դատավոր Վահե Գրիգորյանի կողմից:

5.26. Գործի քննությանը մասնակցելու հնարավոր անհնարինությանը հանգեցնող հիմքերին անդրադառնալուց խուսափելն էլ ավելի հավանական է դարձրել պարոն Հրայր Թովմասյանի անաչառության վերաբերյալ վերոհիշյալ փաստերով պայմանավորված ողջամիտ կասկածի առաջացումը:

5.27. Այս համատեքստում հատկանշական է նաև այն, որ ՀՀ Սահմանադրական դատարանն Աշխատակարգային որոշմամբ նշել է, որ Գործի քննությունը պետք է իրականացվի գրավոր ընթացակարգով, մինչդեռ Վարույթի նկատմամբ կիրառելի Օրենքի 68-րդ հոդվածի 7-րդ մասի համաձայն.

*«Սույն հոդվածի 1-ին մասում նշված գործերը Սահմանադրական դատարանը քննում է գրավոր ընթացակարգով, **բացառությամբ այն դեպքերի, երբ տվյալ գործը Սահմանադրական դատարանի գնահատմամբ ձեռք է բերել հասարակական մեծ հնչեղություն**, կամ դրա բանավոր դատաքննությունը կնպաստի գործի հանգամանքների առավել արդյունավետ բացահայտմանը:»:*

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

5.28. Ազգային ժողովը գտնում է, որ ակնհայտ է, որ քննարկվող Գործը ձեռք էր բերել հանրային մեծ հնչեղություն, պայմանավորված այն հանգամանքով, որ Սահմանադրական դատարան դիմումը ներկայացվել է մի քրեական գործով ներպետական բոլոր ատյանները սպառելու արդյունքում, որով ՀՀ Երկրորդ նախագահին առաջադրված է մեղադրանք ՀՀ քրեական օրենսգրքի 300.1 հոդվածով և քրեական գործով շոշափվում են 2008թ. մարտի 1-ից 2-ն ընկած ժամանակահատվածում Երևան քաղաքում տեղի ունեցած իրադարձությունները, որոնց այս կամ այն կերպ մասնակից է եղել հանրության զգալի մասը, և այս փաստը հաստատվում է նաև Սահմանադրական դատարանի դատավոր պարոն Ֆելիքս Թոխյանի կողմից հայտնած հատուկ կարծիքով, որում վերջինս նշում է.

«Համոզված եմ, որ սույն գործով Բարձր դատարանը կգար այլ եզրահանգման, եթե չցուցաբերվեր որոշակի շտապողականություն՝ այս բարդ և մեծ հանրային հնչեղություն ունեցող խնդրի հետ կապված:»⁶¹

➤ ՄԻԵԿ 6-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾՈՎ ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ԵՐԱՇԽԻՔՆԵՐԻ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ԸՆԴԳԾՎԱԾ ԿԱՐԵՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՏԿԱՊԵՍ ՀՀ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆՈՒՄ

5.29. Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը նշել է.

«Ժողովրդավարական հասարակությունում դատական իշխանության առաքելությունն է երաշխավորել օրենքի գերակայությունը: Այսպես, Եվրոպական դատարանը հարկապես կարևորում է այն հարցը, երբ պետությունը, ինչպես սույն

⁶¹ <http://www.concourt.am/armenian/decisions/common/2019/pdf/sdv-1476.pdf>, էջ 55

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

գործում, հարուցում է կարգապահական վարույթ Գերագույն Դատարանի նախագահի նկատմամբ: Քանի որ զոհասեղանին է դրված ազգային բարձրագույն դատական արյանի նկատմամբ հանրության վստահության հարցը: Այդ պատճառով հատուկ կարևոր է, որ Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածով նախատեսված երաշխիքները պահպանվեն»:

5.30. Ազգային ժողովը գտնում է, որ տվյալ դեպքում ունենք գրեթե նույնական իրավիճակ, քանի որ Սահմանադրական դատարանը, հաշվի առնելով վերջինիս կարգավիճակը, դերակատարությունը և առաքելությունը Հայաստանի Հանրապետության և Հայաստանի Հանրապետության ժողովրդի համար, սովորականից ավելի լուրջ պետք է մոտենա դատավորի՝ գործին մասնակցության անհնարինության հարցին, երբ առկա են ողջամիտ կասկածներ վերջինիս անաչառության վերաբերյալ:

5.31. Ամբողջացնելով և եզրափակելով վերոգրյալը.

1. Հրայր Թովմասյանի կողմից չի բարձրացվել սեփական անձի գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինության հարցը Ռոբերտ Քոչարյանի դիմումը վարույթ ընդունելու հարցի քննարկան փուլում,
2. Հրայր Թովմասյանի կողմից չի բարձրացվել, ինչպես նաև վերջինիս և Սահմանադրական դատարանի կողմից անդրադարձ չի կատարվել Հրայր Թովմասյանի՝ գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինության հարցին նաև Սահմանադրական դատարանի դատավոր Վահե Գրիգորյանի 28.08.2019թ. գրությունը ստանալուց հետո:

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

5.32. Հաշվի առնելով, որ քննարկվող հարցին անդրադարձ կատարելու փաստը կարող է հավաստվել բացառապես Սահմանադրական դատարանի կողմից ընդունված դատական ակտով, ուստի սույն դիմումի 5.315.31 կետում նշված փաստերը հավաստում են ՍԴԱՌ-59 աշխատակարգային որոշման և ՍԴՌ-1476 որոշման տեքստերում Հրայր Թովմասյանի՝ Գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինության հարցին որևէ անդրադարձի բացակայությամբ:

Սույն դիմումի 5.315.31 կետում նշված փաստերը համադրելով սույն դիմումի 2.1-ից 2.12 կետերում նշված իրավակարգավորումների և ՀՀ Սահմանադրական, ՀՀ Վճռաբեկ և Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի կողմից իրենց որոշումներում արտահայտած դիրքորոշումների հետ՝ Ազգային ժողովը գտնում է, որ անկողմնակալ դիտորդի մոտ առերևույթ կարող էր առաջանալ օբյեկտիվ կասկած պարոն Հրայր Թովմասյանի անաչառության վերաբերյալ թիվ ՍԴԱՌ-59 որոշմամբ քննության ընդունված գործով:

Այս համատեքստում Ազգային ժողովը կարևոր է համարում նաև նշել, որ տվյալ դեպքում Հանրապետության Բարձր դատարանի նկատմամբ վստահելիության հարցը առավել սուր է նաև այն պատճառով, որ քննարկվող Վարույթն առնչվում է 2008թ. նախագահական ընտրություններին հաջորդած իրադարձություններին, որոնց այս կամ այն ձևաչափով եղել է մասնակից հանրության մեծ մասը, ուստի Վարույթի նկատմամբ առկա է հասարակական առավել լայն ուշադրություն և նման պարագայում պետք է բացառել, որ Սահմանադրական դատարանի կողմից գործի քննությունը զուգորդվի դատարանի և (կամ) առանձին դատավորի անաչառության վերաբերյալ առկա օբյեկտիվ (ողջամիտ) կասկածներով:

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

VI. ՀՐԱՅՐ ԹՈՎՄԱՍՅԱՆԻ ԿՈՂՄԻՑ ԱՌԵՐԵՎՈՒՅԹ
ԹՈՒՅԼ ՏՐՎԱԾ ԷԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՊԱՀԱԿԱՆ ԽԱԽՏՄԱՆ
ԷՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԴԻՄՈՒՄԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ

6.1. ՀՀ Սահմանադրության 164-րդ հոդվածի 9-րդ մասի համաձայն.

*«Սահմանադրական դատարանի դատավորի լիազորությունները՝ Սահմանադրական դատարանի որոշմամբ, իսկ դատավորի լիազորությունները՝ Բարձրագույն դատական խորհրդի որոշմամբ, դադարեցվում են անհամապետելիության պահանջները խախտելու, քաղաքական գործունեությամբ զբաղվելու, առողջական վիճակի պատճառով պաշտոնավարման անհնարինության, **էական կարգապահական խախտում կատարելու դեպքերում**»:*

6.2. «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 12-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն.

«2. Սահմանադրական դատարանի դատավորի լիազորությունները սույն օրենքի 83-րդ հոդվածով սահմանված կարգով դադարեցվում են, եթե նա՝

1) խախտել է Սահմանադրությամբ և սույն օրենքով սահմանված անհամապետելիության պահանջները.

2) պաշտոնավարման ընթացքում զբաղվել է քաղաքական գործունեությամբ.

3) ժամանակավոր անաշխատունակության պատճառով վեց ամիս շարունակ ի վիճակի չի եղել կատարելու Սահմանադրական դատարանի դատավորի լիազորությունները, բացառությամբ հղիության և ծննդաբերության արձակուրդում գտնվելու դեպքերի.

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

4) նշանակումից հետո ձեռք է բերել այնպիսի ֆիզիկական արար կամ հիվանդություն, որի հետևանքով այլևս ի վիճակի չէ կատարելու Սահմանադրական դատարանի դատավորի լիազորությունները.

5) կատարել է էական կարգապահական խախտում»:

6.3. «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 12-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն.

«3. էական կարգապահական խախտում է՝

1) Սահմանադրական դատարանի դատավորի՝ Սահմանադրական դատարանի նիստերից առանց հարգելի պատճառի մեկ փարվա ընթացքում երեք և ավելի անգամ բացակայելը.

2) երկու նկատողություն կամ մեկ խիստ նկատողություն ունեցող Սահմանադրական դատարանի դատավորի կրկին կարգապահական խախտում կատարելը.

3) Սահմանադրական դատարանի դատավորի այնպիսի արարք կատարելը, որը վարկաբեկում է Սահմանադրական դատարանի հեղինակությունը, կամ որն անհամարելի է դատավորի պաշտոնի հետ»:

6.4. Տվյալ դեպքում, ինչպես նշվեց վերը, առկա էր չորս ինքնուրույն հիմք, որոնցից յուրաքանչյուրն անգամ առանձին, իսկ համակցության մեջ առավել հավանականորեն՝ կարող էին առերևույթ հիմք հանդիսանալ, որպեսզի անկողմնակալ դիտորդի մոտ առաջանար օբյեկտից կասկած Գործով պարոն Հրայր Թովմասյանի անաչառության վերաբերյալ: Մասնավորապես.

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

1. Հրայր Թովմասյանի՝ երկար տարիներ Հայաստանի հանրապետական կուսակցության անդամ լինելու, Սերժ Սարգսյանի վստահությունը վայելելու և Սերժ Սարգսյանի, ինչպես նաև Հայաստանի հանրապետական կուսակցության և Ռոբերտ Քոչարյանի միջև անձնական բնույթի, ընդհանուր շահագրգռվածության վրա հիմնված հարաբերությունների փաստը,
2. Հրայր Թովմասյանի և Ռոբերտ Քոչարյանի ներկայացուցիչ Արամ Օրբելյանի միջև առկա անձնական բնույթի հարաբերությունների և վերջինիս թիվ ԵԴ/0253/01/19 քրեական գործի շրջանակներում **Ռոբերտ Քոչարյանի պաշտպան հանդիսանալու** փաստերը,
3. Հրայր Թովմասյանի կողմից 2008թ. մարտի 1-ից 2-ն ընկած ժամանակահատվածում ք. Երևանում տեղի ունեցած հայտնի իրադարձությունների և դրանց հաջորդած դատավարությունների վերաբերյալ նախկինում կարծիք արտահայտած լինելու փաստը,
4. Հրայր Թովմասյանի կողմից վերոնշյալ երեք կետերում նշված փաստերի առկայության պարագայում սեփական անձի՝ Գործին մասնակցության անհնարինության հարցը շարունակաբար և անգամ Սահմանադրական դատարանի դատավոր Վահե Գրիգորյանի կողմից 28.08.2019թ. գրությունն ուղարկելուց հետո չբարձրացնելու փաստը, հիմք են տալիս Ազգային ժողովին կարծելու, որ առերևույթ առկա են օբյեկտիվ կասկածներ առ այն, որ պարոն Հրայր Թովմասյանը չի եղել անաչառ Ռոբերտ Քոչարյանի դիմումը թիվ ՍԴԱՌ-59 աշխատակարգային որոշման հիման վրա քննության ընդունելու արդյունքում հարուցված վարույթով:

6.5. Ազգային ժողովը համակցության մեջ դիտելով սույն դիմումի 6.4 կետում շարադրված հիմքերի առկայության պարագայում սեփական նախաձեռնությամբ դրանք չբարձրաձայնելու (Սահմանադրական դատարանի քննարկման առարկա

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

չդարձնելու), ինչպես նաև Սահմանադրական դատարանի մեկ այլ դատավորի կողմից դրանց մի մասի բարձրացման պայմաններում դրանք կրկին չբարձրացնելու և նշված պայմաններում Գործով որոշում կայացնելուն մասնակցելու փաստերը, կարծում է, որ Հրայր Թովմասյանն առերևույթ թույլ է տվել այնպիսի արարքներ, որոնք վարկաբեկում են Սահմանադրական դատարանի հեղինակությունը և (կամ) անհամատեղելի են դատավորի պաշտոնի հետ՝ էական կարգապահական խախտում:

6.6. Ազգային ժողովի մոտ նման կարծիքի ձևավորման հիմք է ծառայում այն հանգամանքը, որ սույն դիմումում նկարագրված հնարավոր խախտումները բովանդակային առումով խաթարում են արդար դատաքննության իրավունքի բուն էությունը, այսինքն՝ խոսքը , ոչ թե առանձին դատավորի օրենքի սխալ կիրառման մասին է, այլ ի սկզբանե բովանդակային առումով անաչառ դատարանի բացակայության մասին է:

Հարկ է նշել, որ թվարկված հիմքերի մեջ հատուկ ուշադրության է արժանի այն, որ Հրայր Թովմասյանի կողմից անգամ փորձ չի կատարվել բարձրացնել Վարույթին սեփական անձի մասնակցության անհնարինության հարցը, որի արդյունքում, դրանց Սահմանադրական դատարանի կողմից անդրադառնալու դեպքում հնարավոր կասկածները կարող էին փարատվել, ինչով կապահովվեր ՀՀ Սահմանադրական դատարանի կողմից կայացվող որոշման վստահելիությունը և անառարկելիությունը:

Փոխարենը, Հրայր Թովմասյանի կողմից պարզապես արհեստականորեն անտեսվել է բարձրացվող հարցերի գոյությունը, ինչպիսի վարքագիծը միանշանակ անհամատեղելի դատավորի պաշտոնի հետ և վարկաբեկում է Սահմանադրական դատարանի հեղինակությունը:

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

6.7. Հրայր Թովմասյանի կողմից մասնավորապես խախտվել են «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՀՀ օրենքի 14-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին և 7-րդ կետերով և նույն հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ կետով պահանջները:

6.8. «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 109-րդ հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն.

*«Սահմանադրական դատարանի դատավորի լիազորությունները դադարեցնելու հարցով Սահմանադրական դատարան դիմելու մասին Ազգային ժողովի որոշման նախագիծ ներկայացնելու իրավունք ունի խմբակցությունը: **Եթե Սահմանադրական դատարանի դատավորը կատարել է էական կարգապահական խախտում կամ ձեռք է բերել Կառավարության որոշմամբ սահմանված այնպիսի ֆիզիկական արար կամ հիվանդություն, որի հետևանքով այլևս ի վիճակի չէ կատարելու Սահմանադրական դատարանի դատավորի լիազորությունները, ապա Ազգային ժողովի որոշման նախագիծը կարող է ներկայացվել համապատասխան հիմքերի մասին հայտնի դառնալուց հետո՝ երկշաբաթյա ժամկետում:***

6.9. Տվյալ դեպքում, սույն դիմումի ներկայացման հիմքերի ի հայտ գալուց հետո, մասնավորապես՝

1. պարոն Հրայր Թովմասյանի կողմից թիվ ՍԴԱՌ-59 աշխատակարգային որոշմամբ քննության ընդունված գործով մինչև ըստ էության որոշման կայացումը սեփական անձի՝ գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինության հարցը չբարձրացնելը,
2. Սահմանադրական դատարանի դատավոր Վահե Գրիգորյանի կողմից, ի թիվս այլոց, պարոն Հրայր Թովմասյանի Գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինության հարցի վերաբերյալ 28.08.2019թ. գրության ներկայացումից

ՀՀ Ազգային ժողովի որոշման նախագծի

հետո մինչև ըստ էության որոշման կայացումը պարոն Հրայր Թովմասյանի կողմից սեփական անձի՝ գործի քննությանը մասնակցելու անհնարինության հարցը կրկին չբարձրացնելը,

և վերոնշյալ երկու կետերում նկարագրված պայմաններում

3. Հրայր Թովմասյանի թիվ ՍԴԱՈ-59 աշխատակարգային որոշմամբ քննության ընդունված գործով 06.09.2019թ. ուժի մեջ մտած թիվ ՍԴՈ-1476 ըստ էության որոշման կայացմանը մասնակցությունը՝

Ազգային ժողովը «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 109-րդ հոդվածի 4-րդ մասով սահմանված կարգով և ժամկետներում դիմում է ՀՀ Սահմանադրական դատարանին ՀՀ Սահմանադրական դատարանի դատավոր պարոն Հրայր Թովմասյանի լիազորությունները դադարեցնելու հարցով:

Սույն դիմումին կից ներկայացվում են՝

1. Դիմումում վկայակոչված տեսանյութերը էլեկտրոնային կրիչով,
2. Դիմումում վկայակոչված հարցազրույցների տպագիր օրինակները: